

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL

Majandusteaduskond

Ärikorralduse instituut

Olga Pliškina

**EESTI VABARIIGI RAAMATUPIDAMISE SEADUSES NING
RAAMATUPIDAMISE TOIMKONNA JUHENDITES TOODUD
MÕISTETE VASTAVUSEST RAHVUSVAHELISTELE
STANDARDITELE**

Magistritöö

Juhendaja: professor Jaan Alver

Tallinn 2017

Olen koostanud töö iseseisvalt.

Töö koostamisel kasutatud kõikidele teiste autorite töödele, olulistele seisukohtadele ja andmetele on viidatud.

Olga Pliškina

(allkiri, kuupäev)

Üliõpilase kood: 153325

Üliõpilase e-posti aadress: plishkina.olga@gmail.com

Juhendaja professor Jaan Alver:

Töö vastab magistritööle esitatud nõuetele

.....

(allkiri, kuupäev)

Kaitsmiskomisjoni esimees:

Lubatud kaitsmisele

.....

(ametikoht, nimi, allkiri, kuupäev)

SISUKORD

ABSTRAKT	4
SISSEJUHATUS	5
1. FINANTSARVESTUSE ARENG EESTIS PÄRAST TURUMAJANDUSELE ÜLEMINEKUT	8
1.1. Majandusarvestuse areng 1990–2012.....	8
1.2. Euroopa Liidu uus raamatupidamisdirektiiv ja Eesti Vabariigi seisukoht	14
1.3. 1. jaanuaril 2016. aastal jõustunud Raamatupidamise seadus	18
2. TÕLKIMISE OHUD JA VEAD	23
2.1. Tõlkeprobleemidest üldiselt	23
2.2. Rahvusvaheliste standardite tõlkimisest ning tõlkimise probleemidest Eesti Vabariigi näitel	26
3. RAAMATUPIDAMISE SEADUSE JA RAAMATUPIDAMISE TOIMKONNA JUHENDITE OSKUSSÕNAVARA VÕRDLUSANALÜÜS	31
3.1. Bilansi mõistestik	31
3.2. Kasumiaruande mõistestik.....	45
3.3. Juhendites kasutatud muudest mõistetest	51
KOKKUVÕTE	57
VIIDATUD ALLIKAD	61
SUMMARY	67
LISAD	69
Lisa 1. RPS-i eelnõudes esitatud põhimõisted.....	69
Lisa 2. Enne 1. jaanuari 2016 kehtinud RPS-is esitatud mõisted	70
Lisa 3. Enne 1. jaanuari 2016 kehtinud RTJ-ides esitatud mõisted.....	71

Lisa 4. RPS-is toodud bilansiskeem eesti ja inglise keeles	73
Lisa 5. Raamatupidamisdirektiivis toodud bilansiskeem eesti ja inglise keeles	75
Lisa 6. Termin „soetusmaksumus“ definitsioonid teistes RTJ-ides	76

ABSTRAKT

Magistritöö teema on: Eesti Vabariigi Raamatupidamise Seaduses ning Raamatupidamise Toimkonna Juhendites toodud mõistete vastavusest rahvusvahelistele standarditele.

Magistritöös on analüüsitud Raamatupidamise seaduses (RPS) ja Raamatupidamise Toimkonna Juhendites (RTJ) toodud mõisteid ning anti hinnang arvestusala oskussõnavara tasemele. Töö käigus hinnati, kas RPS-is ja RTJ-ides toodud oskussõnad ja nende definitsioonid on vastavuses rahvusvaheliste standarditega ning tehti ettepanekuid terminite ja definitsioonide muutmiseks.

Eesti oli kaua võõrvõimude all. Seetõttu oli ka arvestusala väga tugeva välismaise mõju all. Pärast Eesti taasiseseisvumist pidi Eesti Vabariik looma oma arvestussüsteemi peaaegu nullist. Aluseks otsustati võtta rahvusvahelised standardid. Seetõttu tulid paljud mõisted eesti keelde nendest, olles sisuliselt tõlked. Mõnikord võivad tõlkimisel tekkida nii väikesed ebatäpsused kui ka tõsisemad vead, mis muudavad oluliselt teksti tähendust.

Töö käigus selgus, et nii RPS-is kui ka RTJ-ides toodud terminite ja nende definitsioonide ning rahvusvahelistes standardites toodud terminite ja nende definitsioonide vahel esineb ebakõlasid. Enamasti on need ebaolulised ebatäpsused, kuid teatud juhtudel on tegemist tõsisemate vastuoludega, mis tuleks kõrvaldada, võttes kasutusele sisutäpsemad tõlkevariandid. Eriti problemaatiliseks osutusid autori arvates RPS-i ingliskeelses tõlkes esitatud definitsioonid. Töö käigus selgus, et mõnikord ei vasta RPS-is toodud mõisted *IFRS*-ide omadele, kuid on kooskõlas EL-i raamatupidamise direktiiviga.

Võtmesõnad: arvestusalane terminoloogia, Raamatupidamise seadus, Raamatupidamise Toimkonna Juhendid, tõlkimine, võrdlusanalüüs, rahvusvaheline finantsaruandlusstandard, rahvusvaheline finantsaruandlusstandard väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele

SISSEJUHATUS

Igas valdkonnas, olgu see meditsiin, ehitus, majanduarvestus või muu, on oma oskuskeel, mis on äärmiselt oluline. Terminoloogia ja mõisteparatuur on iga tegevusvaldkonna põhialus, kuna sellele rajanevad nii teooria kui ka normatiivaktid ning sellest tuleb lähtuda ka praktikas. Kõikidel konkreetse erialase keele kasutajatel peab olema ühine arusaam terminitest ehk iga oskussõna tähendus peaks olema identne kõikide kasutajate jaoks. Just sel põhjusel on põhimõistete korrektne määratlemine möödapääsmatult vajalik.

Eesti oli kaua paljude võõrvõimude all. Nende hulgas on Taani, Rootsi, Saksamaa, Poola ja Venemaa. Enne taasiseseisvumise väljakuulutamist oli Eesti peaaegu 50 aastat Nõukogude Liidu võimu all (1940–1941 ja 1944–1991). Selle aja jooksul oli ka arvestusala Eestis väga tugeva Nõukogude Liidu mõju all. Pärast taasiseseisvumist pidi Eesti Vabariik looma raamatupidamissüsteemi peaaegu nullist ning aluseks otsustati võtta rahvusvahelised standardid. Viimase kahe aastakümne jooksul on Eesti üle elanud suuri muutusi ning Eesti raamatupidamissüsteem on muutunud üha rahvusvahelisemaks, seda eelkõige Euroopa Liiduga liitumise tõttu. Kuna oma raamatupidamissüsteemi luues orienteerus Eesti rahvusvahelistele standarditele, tulid paljud terminid ja mõisted eesti keelde just nendest standarditest, olles sisuliselt tõlked. Samas, kuna Eesti on Euroopa Liidu liikmesriik, peab ta oma normatiivakte tõlkima teistesse keeltesse (peamiselt inglise keelde). Tõlkimisega on alati olnud nii, et vahepeal tekivad mingisugused probleemid, alates väiksematest ebatäpsustest, mis ei mõjuta oluliselt mõistmist ja lõpetades tõsisemate tõlkevigadega, mis muudavad teksti tähendust pöördeliselt.

1. jaanuaril 2016 jõustusid Raamatupidamise seaduse suured muudatused. Seadus kaasajastas arvestusala õigusraamistiku ning viis selle kooskõlla Euroopa Liidu õigusega. Aastal 2003 jõustunud raamatupidamise seaduse muutmisprotsess algas juba 2014. aasta lõpus. 8. detsembril 2014. avalikustas ja saatis rahandusministeerium kooskõlastusringile raamatupidamise seaduse eelnõu väljatöötamise kavatsuse. Üks olulisemaid probleeme, millele

väljatöötamise kavatsuses tähelepanu juhiti, oli seotud just ebaühtlase terminibaasiga. Mainitud dokumendis märgiti muuhulgas ka seda, et Eesti Vabariigi valitsuse 22.12.2011. aasta määrusest nr 180 „Hea õigusloome ja normitehnika eeskiri“ tulenevalt peavad Euroopa Liidu õigusega seotud siseriiklikes üldaktides kasutatavad terminid olema kooskõlas Euroopa Liidu õiguses kasutusel olevate terminitega ning rõhutati seda, et tol ajal kehtinud raamatupidamise seadus ja selle alusel väljaantud rakendusaktid ei täitnud seda nõuet, kuna neis kasutatavad terminid erinesid Euroopa Komisjoni poolt heakskiidetud standardites kasutatavatest terminitest. Raamatupidamise seaduse muutmise üks eesmärk oli saavutada olukord, kus arvestusala reguleerivates üldaktides on kasutusel kõrge kvaliteediga ühtne ja laialt aktsepteeritud arvestusala mõisteaparatuur. Praeguseks on raamatupidamise seadus muutmisprotsessi läbinud. Uuendatud raamatupidamise seadus jõustus 1. jaanuaril 2016. aastal. Samal kuupäeval jõustusid ka Raamatupidamise Toimkonna uuendatud juhendid.

Magistritöö eesmärk on anda hinnang Eesti Vabariigi normatiivaktides kasutatud oskussõnavara tasemele, hinnata, kas erinevates normdokumentides kasutatavad mõisted on ühtsed ning kas need on vastavuses rahvusvaheliselt tunnustatud arvestuse ja aruandluse põhimõtetega, ning vajaduse korral teha ettepanekuid mõsteaparatuuri kvaliteedi tõstmiseks.

Magistritöö eesmärgist tulenevalt on püstitatud järgmised ülesanded:

1. võrrelda omavahel ja analüüsida 1. jaanuaril 2016 jõustunud RPS-i versioonis (sealhulgas ka RPS-i ametlikus tõlkes inglise keelde) ja 1. jaanuaril 2016. aastal jõustunud RTJ-ides ning rahvusvahelistes finantsaruandluse standardites (*International Financial Reporting Standards*, edaspidi *IFRS* või suur *IFRS*) ja rahvusvahelises finantsaruandluse standardis väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele (*International Financial Reporting Standard for Small and Medium-sized Entities*, edaspidi *IFRS for SME* või väike *IFRS*) kasutatavaid põhimõisteid ning muid enamkasutatavaid mõisteid;
2. selgitada välja, kas mõistetes esineb ebatäpsusi ja vastuolusid ning kas mõisted vastavad algallikatele ehk rahvusvahelistele standarditele;
3. juhul, kui mõistetes esineb ebatäpsusi ja vastuolusid ja/või kui need ei vasta algallikatele, teha ettepanekuid, kuidas olukorda parendada;

4. võrrelda hetkel kehtivates RPS-is ja RTJ-ides esitatud mõisteid enne 2016. aastat kehtinud RPS-is ja RTJ-ides toodud mõistetega, andes hinnangu praegusele seisule.

Töö käigus tehakse võrdlusanalüüs. Analüüsitakse RPS-is (sealhulgas ka RPS-i ingliskeelses tõlkes), RTJ-ides, *IFRS*-ides ning *IFRS for SME*-s esitatud põhimõisteid ning muid enamkasutatavaid mõisteid. Analüüsi käigus kasutatakse eesti- ning ingliskeelseid erialasõnastikke ja terminoloogiasõnaraamatuid.

Magistritöö koosneb kolmest peatükist. Esimeses peatükis käsitletakse arvestusalaste õigusaktide arengut lähtudes 1991. aastal jõustunud Raamatupidamise põhimäärusest, 1995. aastal, 2003. aastal ja 2016. aastal jõustunud RPS-idest ning RTJ-idest. Lisaks käsitletakse rahvusvahelisi standardeid ja Euroopa Liidu uut raamatupidamise direktiivi ning nende mõju Eesti arvestusalastele õigusaktidele. Töö teises peatükis käsitletakse probleeme, mis võivad tõlkimisel tekkida ning nende põhjusi, aga ka seda, kuidas võiks neid probleeme ennetada. Eraldi tuuakse välja Eesti Vabariigile iseloomulikud probleemid ning tutvustatakse rahvusvaheliste standardite tõlkimisel laialt levinud probleeme. Töö viimases peatükis tehakse mõistete võrdlev analüüs. Peatükk jaguneb kolmeks alajaotiseks. Esimeses alajaotises on käsitletud bilansimõisteid, teises alajaotises on vaadeldud kasumiaruande mõisteid ning viimane alajaotis on pühendatud muudele enamkasutatavatele mõistetele.

Autor soovib märkida, et käesolev magistritöö on jätk tema bakalareusetöös (Pliškina, 2015) alustatud teemakäsitlusele.

Magistritöö autor soovib tänada oma juhendajat Tallinna Tehnikaülikooli professorit Jaan Alverit magistritöö koostamise käigus antud nõuannete eest.

1. FINANTSARVESTUSE ARENG EESTIS PÄRAST TURUMAJANDUSELE ÜLEMINEKUT

Eesti Vabariigi raamatupidamise arengule on otstarbekam läheneda etapiliselt. Selleks, et liigendada Eesti majandusarvestuse süsteemi arenguprotsessi perioodideks, tuleb pöörata tähelepanu sündmustele, mis avaldasid olulist mõju majandusarvestuse süsteemi arenemisele. Aastal 2012 ilmunud artiklis on professor Toomas Haldma ja dotsent Kertu Lääts toonud välja Eesti majandusarvestuse kolm arenguetappi:

- sissejuhatav etapp (1990–1994);
- süsteemi loomise etapp (1995–2002);
- süsteemi arendamise etapp (2003–2012).

Magistritöö autori arvates on järgmine oluline etapp alanud 2013. aastal kui Euroopa Parlamendis võeti vastu uus raamatupidamise direktiiv, mis omakorda avaldas olulist mõju ka Eesti Vabariigi raamatupidamise käekäigule.

Käesolev peatükk on struktureeritud järgmiselt. Esimeses alajaotistes käsitleb autor professor Toomas Haldma ja dotsent Kertu Lääts väljatoodud majandusarvestuse arenguetappe põhjalikumalt ning toob välja igas etapis toimunud olulisemad sündmused. Teises alajaotises keskendub autor uuele raamatupidamise direktiivile ning Eesti Vabariigi seisukohale. Viimases alajaotises käsitleb autor põhjalikumalt raamatupidamise seaduse muutmist ja jõustamist.

1.1. Majandusarvestuse areng 1990–2012

Eesti hakkas suunduma turumajanduse poole juba siis, kui ta oli veel NSV Liidu koosseisus. 30. märtsil 1990 võttis Eesti NSV Ülemnõukogu vastu otsuse riiklikust staatusest, millega tunnistas NSV Liidu võimu Eestis ebaseaduslikuks ning kuulutas välja

üleminekuperioodi Eesti Vabariigi taastamiseks. Sellest hetkest alates sai võimalikuks alustada raamatupidamise süsteemi reformimist (Alver J., Alver L., 2016). Eesti jaoks oli üleminek plaanimajanduselt turumajandusele eeltingimuseks Ida-Euroopa majandustega integreerimiseks (Bailey et al, 1995). Tuleb nentida, et Eestis algas üleminek turumajandusele märgatavalt varem, kui paljudes teistes endistes liiduvabariikides. 1990. aasta juulis, rohkem kui aasta enne taasiseseisvumise väljakuulutamist, võttis Eesti Vabariigi valitsus vastu raamatupidamise põhimääruse (edaspidi põhimäärus). Kõnealune põhimäärus jõustus 1. jaanuaril 1991 ning see sündmus sai esimeseks sammuks turumajanduse tingimuste kehtestamise poole. Põhimääruse vastuvõtmine ja jõustumine oli Eesti Vabariigi jaoks väga tähtis, kuna sellega algas Eesti majandusarvestuse süsteemi tegelik reformimine. Põhimääruse põhiautoriteks olid Tallinna Tehnikaülikooli professorid Erik Linnaks ja Kaido Kallas. Põhimääruse jõustumisega kaotasid kehtivuse raamatupidamist reguleerivate normdokumentide sätted, mis olid põhimäärusega vastuolus. Seega loodi baas rahvusvahelistel standarditel põhineva majandusarvestuse süsteemi loomiseks ja edasiseks arendamiseks (Järve, 2006).

Põhimäärusega kehtestati miinimumnõuded, mis käsitlesid majandusarvestuse (peamiselt küll finantsarvestuse) süsteemi korraldamist, selle struktuuri ja sisu kõikide juriidiliste isikute jaoks. Võrreldes tänapäeval kehtivate normidega oli tol ajal vastuvõetud määrus nii mahu kui ka sisu poolest küllaltki tagasihoidlik. Vaatamata sellele, et põhimäärus koosnes vaid kümnest leheküljest, kaasnesid sellega üsna radikaalsed muudatused Eesti majandusarvestuse süsteemis, kohandades seda turumajanduse tingimustele. Nende muudatuste hulka kuulub näiteks depretsatsioonimäärade ja varude hindamise meetodite kehtestamine, raamatupidamisarvestuse korraldamine kindla arvestuspoliitika (sise-eeskirja) järgi, üleminek kassapõhiselt arvestuselt tekkepõhisele, finantsarvestuse printsiipide kehtestamine (realiserimise printsiip, soetusmaksumuse printsiip, tulude ja kulude õige vastandamise printsiip jt.). Tänu mainitud uuendustele võib määrust pidada Eesti majandusarvestuse süsteemi Euroopa Liidu raamistiku ja rahvusvaheliste standarditega sidumise põhjaks (Haldma, 2004).

1990. aastal loodi Vabariigi Valitsuse korraldusega Raamatupidamise Toimkond (edaspidi RT), mis 1991. aastal võttis endale vastutuse majandusarvestuse arengu eest Eestis (Alver et al, 2014). Vastavalt määrusele sai RT-st majandusarvestust suunav organ, mille peamiseks ülesandeks oli välja anda juhendeid (edaspidi RTJ) ja metoodilisi soovitusi

rakendatavate arvestusmeetodite kohta (Haldma, 2004). Tollal oli RT Rahandusministeeriumi juures tegutsev organ. Seega eespool mainitud sündmused aitasid kaasa tingimuste loomisele turumajandusele üleminekuks ja panid alguse järgmisele arenguetapile.

Järgmine etapp nimetati **süsteemi loomise** etapiks. 20. augustil 1991 kuulutati Eesti Vabariik taasiseseisvunuks ning sellest hetkest alates hakkas Eesti veelgi jõudsamalt orienteeruma turumajandusele. Samas mõned plaanimajanduse elemendid säilisid, mistõttu oli vaja kooskõlastada Eesti majandusarvestuse süsteemi rahvusvaheliste standarditega (Haldma, 2004). Vana nõukogudeaegne väga rangete reeglitega raamatupidamissüsteem, mille eesmärgiks oli kontroll selle üle, et riigi majandusplaanid saaksid täidetud, oli asendatud täiesti uue raamatupidamissüsteemiga (Alver J., Alver L., 2016). Pärast üksikasjalikku ja põhjalikku uurimist esitas RT raamatupidamise seaduse (edaspidi RPS) eelnõu, mis võeti vastu 1994. aastal. Seadus jõustus järgmise aasta 1. jaanuaril. Väga oluliseks tõukeks majandusarvestuse süsteemi arendamisel sai Eestis vastuvõetud otsus Euroopa Liitu integreerumise kohta ning avalduse esitamine EL-i astumiseks 1990-ndate aastate keskpaigas (Haldma, Lääts 2012). Sisuliselt tähendas see Eesti Vabariigi vajadust kooskõlastada tol ajal riigis kehtinud õigusaktid EL-i normdokumentidega (Tikk, 2010), kuid tegelikkuses ei ole Eesti Vabariik praeguseni enda õigusakte sugugi kõigi EL-i omadega kooskõlla viinud. Ka tänapäeval eksisteerivad Eesti RPS-i ja EL-i direktiivide vahel teatud lahknevused (näiteks erineb RPS-is esitatud bilansiskeem direktiivis toodust).

RPS-i jõustumisele järgnevatel aastatel tekkis ebakõla õigusaktides sätestatu ning praktikas toimiva vahel, kuna paljude raamatupidajate jaoks nende nõukogudeaegse kogemuse tõttu oli üsna keeruline mõista uusi kehtestatud arvestuspõhimõtteid. Kohaliku majandusarvestuse kogemuse puudumise tõttu oli raske eristada sobivaid ja mitesobivaid majandusarvestuse korraldamise aspekte. Heaks toeks Eesti arvestusalase seadustiku väljatöötamisel oli välismaine praktika. RPS-i väljatöötamise ajal oli tollal kolmel seitsmest RT liikmest rahvusvahelise töö kogemus (Haldma, 2003).

Alates aastast 1995 reguleerivad Eesti Vabariigi finantsarvestust ja -aruandlust RPS ja RTJ-id (Haldma, 2004). Esimese RPS-iga toodi Eesti raamatupidamispraktikasse termin „hea raamatupidamistava“, mille kohaselt raamatupidamise põhinõuded kehtestatakse RPS-is, mida täiendavad RTJ-id (Järve, 2006). Taoline kombinatsioon oli piisavalt edukas, kuna võimaldas

majandusarvestuse süsteemi reformimist kiirendada ning muuta protsessi paindlikumaks. RPS oli aluseks ning RTJ-ide eesmärk oli pakkuda detailsemaid ja põhjalikumaid meetoodilisi juhiseid. RPS-i eesmärk oli luua õiguslikud alused ja kehtestada põhinõuded rahvusvaheliselt tunnustatud põhimõtetest lähtuva raamatupidamisarvestuse ja -aruandluse korraldamiseks Eestis (RPS 1995 § 1). Selle all mõeldi Euroopa Ühenduse raamatupidamisdirektiive ning tollase Rahvusvahelise Arvestusstandardite Komitee (ingl *International Accounting Standards Committee*, edaspidi *IASC*) väljatöötatud ja kinnitatud rahvusvahelisi arvestusstandardeid (ingl *International Accounting Standards*, edaspidi *IAS-id*), põhimõtteid ja soovitusi (RPS 1995 § 3 lg 13). On selge, et *IAS-id* käsitlesid arvestuspõhimõtteid palju põhjalikumalt kui oli Eesti õigusaktides, kuid viimased olid siiski vastavuses *IAS-ide* ja EL-i direktiividega (Haldma, 2003). Eesti Vabariik oli kõige esimene riik Euroopas, mis viis kohalikud normdokumendid vastavusse rahvusvaheliste arvestuspõhimõtetega (Alver et al, 2014).

Autori kommentaar: kuigi professor Haldma väidab, et RTJ-id olid *IAS-idega* kooskõlas (Haldma, 2003), leiab magistr töö autor, et see polnud päris nii. Vähemalt see, et RTJ-id olid mahu poolest peaaegu kümme korda väiksemad, viitab juba sellele, et ei saanud need olla *IAS-idega* vastavuses. Lisaks sellele, väga olulised erinevused olid ka oskussõnavaras.

1973. aastal loodud *IASC* hakati restruktureerima 1990-ndate aastate lõpus ning alates aastast 2001 on selle organisatsiooni uus nimetus Rahvusvaheliste Arvestusstandardite Nõukogu (ingl *International Accounting Standards Board*, edaspidi *IASB*). *IASB* publitseeritavaid standardeid hakati nimetama rahvusvahelisteks finantsaruandlusstandarditeks (ingl *International Financial Reporting Standards*).

Aastatel 1995–2000 andis RT välja 16 juhendit, et parendada teatud finantsarvestuse aspekte Eestis. RTJ-id ei olnud kohustuslikud, vaid kandsid pigem soovituslikku iseloomu ning juhul, kui nendes sätestatu erines RPS-is toodust, oli vaja järgida RPS-i (Alver et al, 2014). Loomulikult, on olnud ka kitsaskohti, kuid võrreldes teiste Kesk- ja Ida-Euroopa riikidega oli nende arv üsna väike, mis omakorda tõestab Eesti majandusarvestuse süsteemi paindlikkust ja teekonna valiku õigsust (Haldma, 2004).

Vaatamata sellele, et ka 1. jaanuaril 1995 jõustunud RPS tugines rahvusvahelistele standarditele, olid *IFRS-id* RPS-i vastuvõtmise ajast oluliselt muutunud. Mõned standardid olid täiendatud ja muudetud nii, et nad olid vastuolus varem kehtinud nõuetega, mis omakorda nõudis

Eesti kohalike reeglite revideerimist ja vastavate paranduste sisse viimist (Alver, J., Alver, L., 2009). Eelkõige üritati seda teha seaduse täiendamise ja uute juhendite publitseerimise abil. Nii algas majandusarvestuse **süsteemi arendamise etapp**. Uus RPS ja uuendatud RTJ-id jõustusid 1. jaanuaril 2003 ning uue seaduse ja uute juhendite peamiseks iseloomulikuks jooneks sai kindel lähtumine *IFRS*-idest (Haldma, 2004).

Alates aastast 2003 ei olnud *IFRS*-ide ning Eesti RTJ-ide vahel märkimisväärseid erinevusi. Eesti hea raamatupidamistava erines *IFRS*-idest vaid vähesel määral. Erinevused olid enamasti põhjustatud sellest, et valdav osa Eestis tegutsevatest ettevõtetest on kas väikesed või keskmise suurusega ettevõtted. Just sel põhjusel on Eesti hea raamatupidamistava eelkõige suunatud väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele, mistõttu on lubatud informatsiooni avalikustada vähemal määral, kui seda näevad ette *IFRS*-id (Haldma, Lääts 2012).

Magistritöö autori arvates tuleks rõhutada, et uue RPS-i väljatöötamisel lähtuti juba olemasolevast seadusest. Peamine eesmärk oli muuta seadus loogilisemaks, paremini loetavaks ja mõistetavaks. Samuti oli oluliseks muutuseks see, et nüüd kuulusid raamatupidamise aastaaruande koosseisu lisaks bilansile ja kasumiaruandele ka rahavoogude aruanne ja omakapitali muutuste aruanne. Peale selle, sisutihjad paragrahvid või nende osad, mis praktikas ei toiminud või dubleerisid teisi seadusi, jäeti uuest RPS-ist välja (Vilu, 2003).

1. jaanuaril 2003 jõustunud RPS-i kohaselt oli kõigil ettevõtetel võimalik valida, kas koostada oma finantsaruandeid vastavuses Euroopa Komisjoni poolt vastu võetud rahvusvaheliste finantsaruandluse standarditega (*IFRS*) või Eesti hea raamatupidamistavaga (RPS 2002, § 17 lg 1). Lisaks sellele nõudis RPS, et kõik juhendid oleksid kooskõlastatud rahvusvaheliselt tunnustatud arvestuse ja aruandluse põhimõtetega ja kõik erinevused oleksid põhjendatud ja ära selgitatud (Haldma, 2004).

Samuti muutus seoses uue RPS-i vastuvõtmisega RT staatus. Kui varem oli see rahandusministeeriumi valitsusalas moodustatud valitsusasutus, siis alates aastast 2003 on RT rahandusministeeriumi juures tegutsev sõltumatu komisjon, mille ülesandeks on välja anda RPS-i selgitavaid ja täpsustavaid raamatupidamisalaseid juhendeid ning suunata raamatupidamisalast tegevust Eestis. Toimkonna peamiseks töövormiks on istungid ja toimkonna liikmed käivad istungitel koos vähemalt 1 kord kolme kuu jooksul (Vilu, 2003; Raamatupidamise Toimkonna töökord).

RT koosneb seitsmest liikmest, kelle nimetab ametisse Vabariigi Valitsus. Liikmed on raamatupidamise spetsialistid, selle ala teadlased või praktikud. Toimkonda teenindab Rahandusministeerium, kes tagab toimkonna istungite läbiviimise ja nende protokollimise ning toimkonna liikmete töö tasustamise ja muude toimkonna tegevuseks vajalike kulude katmise selleks ettenähtud eelarvevahendite arvelt (Raamatupidamise Toimkonna töökord). Vaatamata sellele, et Toimkonna tegevust finantseeritakse Rahandusministeeriumi eelarvest ning Toimkonna liikmed nimetab ametisse Vabariigi Valitsus, Rahandusministeerium ega muud valitsusasutused RT töö sisusse ei sekku. RT koosseis valitakse iga kolme aasta tagant ning see peaks esindama erinevaid huvirühmi – nii aruannete koostajaid, audiitoreid, järelevalveasutusi, kui ka akadeemiliste ringkondade esindajaid, kuid seadus ei sätesta otseselt, millistest asutustest toimkonna liikmed peaksid olema (Vilu 2013).

RTJ-ide eesmärk on selgitada RPS-is defineeritud mõisteid ja alusprintsipi ning sätestada konkreetset reeglit rakendatavate arvestuspõhimõtete ja informatsiooni avalikustamisele Eesti hea raamatupidamistava kohaselt koostatavates raamatupidamise aruannetes (RTJ 0, § 1). Eesti hea raamatupidamistava, mida kirjeldatakse RTJ-ides, on mõeldud rakendamiseks eelkõige väiksematele ja keskmise suurusega ettevõtetele, kellel puudub vajadus täismahus *IFRS*-ide aruannete koostamiseks (RTJ 0, § 2). Magistritöö autor soovib märkida, et 1. jaanuaril 2017 jõustunud RPS-i redaktsioonis on termin „Eesti hea raamatupidamistava“ asendatud terminiga „Eesti finantsaruandluse standard“, kuid kuna RTJ-e ei ole muudetud pärast uue redaktsiooni jõustumist, kasutatakse RTJ-ides siiani terminit „Eesti hea raamatupidamistava“. Vaatamata termini muutusele mõiste ise ei ole muutunud. Ka praegu mõeldakse termini „Eesti finantsaruandluse standard“ all rahvusvaheliselt tunnustatud arvestuse ja aruandluse põhimõtetele tugineva nõuete kogumit, mille põhiohused kehtestatakse RPS-iga ning mida täpsustavad RTJ-id.

Enne 2013. aastat kehtinud juhendid lähtusid *IFRS*-idest (nn. suurest *IFRS*-ist), olles sisuliselt nende lihtsustatud versioon. Arvestades seda, et suur *IFRS* on mõeldud eelkõige avaliku huvi all olevatele suurettevõtetele, kipub *IFRS*-idest lähtumine väiksematele ettevõtetele sageli osutama liiga keeruliseks. Sellepärast andis *IASB* 2009. aastal välja eraldi standardi väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele (ingl *International Financial Reporting Standard for Small and Medium-sized Entities*, edaspidi *IFRS for SME*), mille väljatöötamisel lähtuti *IFRS*-idest, kuid lubati kasutada lihtsustatud arvestuspõhimõtteid ja vähendatud nõudeid avalikustamiseks

kuuluvale informatsioonile. Kuna RTJ-id on mõeldud eelkõige samale sihtgrupile nagu *IFRS for SME*, siis otsustas RT muuta juhendeid ning viia need kooskõlla *IFRS for SME*-ga (Vilu 2013).

RTJ-id on tõlgitud inglise ja vene keelde. Inglisekeelne tõlge oli kättesaadav RT koduleheküljel alates aastast 2006. Ametlik venekeelne tõlge ilmus alles 7 aastat hiljem, 2013. aastal, kui ilmusid uuendatud RTJ-id.

1.2. Euroopa Liidu uus raamatupidamisdirektiiv ja Eesti Vabariigi seisukoht

Viimase kümne aasta jooksul on väikesed ja keskmise suurusega ettevõtted olnud Euroopa Liidus suure tähelepanu all tänu nende suurenenud tähtsusele ELi majanduses. Nende tähtsus on kasvanud omakorda tänu nendes ettevõtetes hõivatud töötajate suurele ja järjest kasvavale arvule ning nende ettevõtete suurele panusele SKP-sse (Stoica, Buculescu 2014). Selleks, et arendada ühtlustatud raamistikku väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele ning luua eeldused finantsaruannete rahvusvaheliseks võrreldavuseks, otsustas Euroopa Komisjon parendada väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete raamatupidamist, vähendades halduskoormust (Ibid.)

12. juunil 2013. aastal sai Euroopa Parlamendis suure häälteenamusega heakskiidu uuenenud raamatupidamise direktiiv. Euroopa Parlamendi ja Euroopa Liidu Nõukogu direktiiviga 2013/34/EL (edaspidi uus raamatupidamise direktiiv või direktiiv) on muudetud Euroopa Parlamendi ja EL-i Nõukogu direktiivi 2006/43/EÜ, mis käsitleb raamatupidamise aastaaruannete ja konsolideeritud aruannete kohustuslikku auditit ning on tunnistatud kehtetuks nõukogu direktiivid 78/660/EMÜ ja 83/349/EMÜ, paremini tuntud kui Neljas ja Seitsmes direktiiv, mis käsitlesid vastavalt teatavat liiki äriühingute raamatupidamise aastaaruandeid ja konsolideeritud aastaaruandeid (Melnik, 2013).

Omaval ajal panid Neljas ja Seitsmes direktiiv alguse Euroopa Liidu riikide majandusarvestuse süsteemide kooskõlastamisele. Neid direktiive pidid Euroopa Liidu liikmesriigid üle võtma siseriiklikusse õigusesse ning nad olid finantsarvestuse süsteemide ühtlustamise aluseks. Hoolimata sellest, et direktiivide ülevõtmine siseriiklikusse õigusesse erines riigiti oluliselt, oli nende mõju tohutu, kuna need tõid kaasa finantsarvestuse reeglite

süsteematiseerimise. Selle tulemusena muutusid Euroopa Liidu riikide finantsarvestuse süsteemid sarnasteks bilansi ja kasumiaruande formaadi ning avalikustamise nõuete poolest (Haldma, 2003).

Neljanda ja Seitsmenda direktiivi ülevaatamise eesmärk oli eelkõige finantsaruandluse selguse ja võrreldavuse suurendamine ning tasakaalu tagamine finantsaruannete koostamisega seotud halduskoormuse ja nendest saadava kasu vahel. Euroopa Liidu liikmesriigid pidid jõustama direktiivide täitmiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt 2 aasta jooksul, see tähendab 2015. aasta keskpaigaks (Melnik, 2013).

Uue raamatupidamisdirektiivi reguleerimisalasse jäävad aktsiaseltsid, osäühingud, täisühingud ja usaldusühingud. Direktiiv on koostatud peamiselt põhimõttel "kõigepealt mõtle väikestele" ning sellega soovitakse eelkõige tagada, et nõuded väikestele ettevõtetele oleksid kogu Euroopa Liidus suures osas ühtlustatud. Eelkõige soovitakse vältida nimetatud ettevõtetele ebaproportsionaalset halduskoormust (Ibid.). Teisisõnu, üks olulisi eesmärke oli finantsaruandlusprotsessi lihtsustamine ning nõuete minimeerimine väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate ning väikeste kontsernide jaoks (Stojilkovic, 2016). Üldisemalt oli direktiivi uuendamise eesmärk piiriüleste investeringute hõlbustamine ja kogu Euroopa Liitu hõlmava võrreldavuse ning üldsuse usalduse suurendamine finantsaruannete ja muude aruannete vastu konkreetsete andmete parema ja järjepideva avalikustamise teel (Melnik, 2013).

Direktiivi esimeses peatükis on kõige olulisemad uuendused seotud põhimõistetega ning ettevõtjate kategoriseerimisega (Stojilkovic, 2016). Esimeses peatükis „Reguleerimisala, mõisted ja ettevõtjate ja kontsernide kategooriad“ on loetletud 16 direktiivis kasutatavat terminit koos definitsioonidega. Nende hulgas on toodud ka näiteks sellised raamatupidamise põhimõisted nagu „põhivara“ ja „soetusmaksumus“ (2013/34/EL, artikkel 2). Magistritöö autor märgib, et nende terminite definitsioonid erinevad väga oluliselt *IFRS*-ide definitsioonidest, kuid ei peatu sellel põhjalikumalt, kuna see ei kuulu autori uurimisvaldkonda. Direktiiviga on muudetud ka ettevõtete kategooriaid. Direktiivi kohaselt toimub kategoriseerimine kolme näitaja põhjal. Need näitajad on ettevõtte bilansimaht, netotulu ja keskmine töötajate arv aruandeaasta jooksul. Kõrgemasse kategooriasse liigutakse siis, kui bilansipäeva seisuga vähemalt 2 näitajat kolmest ületavad etteantud piirmäära (Ibid., artikkel 3).

Direktiivi teises peatükis „Üldsätted ja -põhimõtted“ on lisandunud uued põhimõtted – tasaarvestuse keeld vara ja kohustiste kirjete vahel ning tulu- ja kulukirjete vahel, kasumiaruande- ja bilansikirjete arvelevõtt ja esitamine vastavalt tehingu või kokkuleppe sisule ja olulisuse põhimõtte. Neljanda direktiivi vastuvõtmise ajal (1978) sisaldas kõnealune direktiiv vaid kuut põhimõtet, mis on ka praegu uue raamatupidamise direktiivi lahutamatuks osaks, kusjuures mingeid muutusi nendes põhimõtetes ei toimunud (Stojilkovic, 2016).

Kolmandast peatükist „Bilans ja kasumiaruanne“ lähtuvalt nõuab direktiiv kõikidelt ettevõtjatelt vähemalt kahte põhiaruannet – bilanssi ja kasumiaruannet. Samas on ELi liikmesriikidel õigus nõuda muudelt ettevõtjatelt lisaks bilansile ja kasumiaruandele ka muude aruannete kaasamist aruandeaasta finantsaruannetesse (2013/34/EL, artikkel 4). Lisaks tuleb tähele panna, et liikmesriigid võivad lubada mikro- ja väikeettevõtjatel koostada lühendatud bilansi ja kasumiaruande (Ibid., artikkel 14).

Kui kolmandas peatükis on lubatud teatud lihtsustusi, siis neljanda peatüki „Finantsaruannete lisad“ kohaselt peavad ettevõtjad avalikustama rohkem infot (sealhulgas ka mittefinantsinfot) kui oli nõutud enne direktiivi jõustumist ning lisaks sellele tuleb teatud informatsioon avalikustada ilmingimata tabeli vormis (Stojilkovic, 2016). Kohustuslike lisade hulk sõltub ettevõtte kategooriast. Kõikidele ettevõtetele on kohustuslikud järgmised lisad (2013/34/EL, artikkel 16):

- kasutatud arvestuspõhimõtted;
- põhivara, kui seda mõõdetakse ümberhinnatud väärtuses;
- finantsinstrumendid, kui neid mõõdetakse õiglasel väärtuses;
- bilansivälised siduvad finantskohustused, garantiid, tagatised vms sündmused;
- haldus-, juht- või järelevalveorganite liikmetele makstud avansi, antud krediidi summad;
- üksikud erakorralised tulu- ja/või kulukirjed;
- pikaajalised võlgnetavad summad (> 5a) ning võlad, mis on seotud antud tagatistega;
- töötajate arv.

Tegevusaruanne on uue raamatupidamise direktiivi kohaselt kohustuslik, kuid teatud tingimustel võivad EL-i liikmesriigid väikesed ettevõtted sellest kohustusest vabastada (Ibid., artikkel 19). Väikekontsernid vabastatakse konsolideeritud finantsaruannete ja konsolideeritud

tegevusaruande koostamise kohustusest. Lisaks sellele on liikmesriikidel õigus vabastada keskmise suurusega kontsernid konsolideeritud finantsaruannete ja konsolideeritud tegevusaruande koostamise kohustusest. Avaliku huvi üksustele see vabastus ei laiene (2013/34/EL, artikkel 23). Liikmesriigid peavad tagama, et avaliku huvi üksuste, keskmise suurusega ning suurettevõtjate finantsaruandeid auditeeritakse. Samas direktiiv ei keela liikmesriikidel kehtestada auditeerimiskohustust väikestele ettevõtjatele (Ibid., artikkel 34).

Selleks, et saavutada kooskõla uue raamatupidamise direktiivi nõuetega, tuli Eesti Vabariigil oma RPS-i aastatel 2014–2015 oluliselt muuta. Kuid võttes arvesse asjaolu, et kõigil Eesti ettevõtetel on võimalus valida, kas koostada oma finantsaruandeid vastavuses Euroopa Komisjoni poolt vastu võetud rahvusvaheliste finantsaruandluse standarditega (*IFRS*) või Eesti hea raamatupidamistavaga (RPS 2002, § 17 lg 1), selgub, et neile, kes koostasid oma finantsaruandeid enne uue direktiivi jõustumist *IFRS*-ide järgi, ei pruugi uus raamatupidamis-direktiiv suurt mõju avaldada. Samuti polnud direktiiviga kaasnevate muudatuste pärast vaja muretseda riigistruktuuride raamatupidajatel, mittetulundusühingutel ja füüsilistest isikutest ettevõtjatel nagu ka täis- ja usaldusühingutel, mille omanikud on füüsilised isikud, sest direktiiv neid otseselt ei mõjuta (Dontševski, 2013).

Eesti Vabariik kaebas 2013. aastal jõustunud direktiivi Euroopa Kohtusse, leides, et antud direktiiv ei täidaks Eesti Vabariigi oludes oma eesmärgi ning mõjuks Eesti majanduskeskkonnale hoopis negatiivselt. Hagi esitades pidas Eesti silmas järgmisi eesmärgi – halduskoormuse vähendamine, finantsaruandluse võrreldavuse parendamine ja majanduskeskkonna usaldusväärse suurendamine. Ligi 99% Eestis registreeritud ettevõtetest kategoriseeruks uue direktiivi kohaselt kas mikro- või väikesteks ettevõteteks, mis saaksid võimaluse lihtsustatud ja lühendatud finantsaruannete koostamiseks ja esitamiseks (Aavaste, 2014a). Eesti Vabariik palus direktiiv tühistada, põhjendades seda kolme väitega, mille alus on proportsionaalsuse, subsidiaarsuse põhimõtte ja põhjendamiskohustuse rikkumine (Apri, 2015). Sellised muudatused oleksid toonud kaasa Eesti majanduskeskkonna halvenemise väiksema läbipaistvuse ja usaldusväärse tõttu (Seinberg, 2015). Jürgen Ligi sõnul on Eesti majanduse ja statistika jaoks detailsed aruanded väga vajalikud ning juhul, kus detailse aruande kohustus kaoks, tähendaks see, et antud informatsiooni tuleks koguda mingil muul viisil, mis omakorda tooks kaasa hoopis halduskoormuse suurenemise. Tuleb arvestada ka asjaoluga, et enamik Eesti ettevõtteid ei pea

uue direktiivi kohaselt teostama audiitorkontrolli, mis võib omakorda langetada informatsiooni usaldatavust (Aavaste, 2014b).

1.3. 1. jaanuaril 2016. aastal jõustunud Raamatupidamise seadus

18. juunil 2015. aastal tegi Euroopa Kohus otsuse kohtuasjas C 508/13, millega jättis rahuldamata Eesti Vabariigi hagi, milles vaidlustati uus raamatupidamisdirektiiv. Eesti Vabariigi jaoks tähendas see, et RPS-i muutmine on vältimatu. Aastal 2003 jõustunud RPS-i muutmisprotsess sai alguse 2014. aasta lõpus. 8. detsembril 2014. rahandusministeerium avalikustas ja saatis kooskõlastusringile RPS-i eelnõu väljatöötamise kavatsuse. Kõnealuses dokumendis mainitakse, et viimaste aastate muutused majanduskeskkonnas on tinginud muudatusi ELi õigusraamistikus, mistõttu Eesti arvestusala puudutav regulatsioon vajab kaasajastamist ning ELi õigusega kooskõlla viimist. Muutunud olud ja ELi õigusraamistik tingivad muudatusi arvestusvaldkonda reguleerivates Eesti õigusaktides, kusjuures rõhutatakse, et muudatused peaksid arvestama väikeriigi äärmiselt avatud majanduspoliitikaga, mis põhineb välisinvesteeringutel ja on orienteeritud ekspordile ning kus tähtsat rolli mängivad just mikro- ja väikeettevõtted ja nende konkurentsivõime (RPS VTK).

Üks olulisemaid probleeme, millele RPS-i eelnõu väljatöötamise kavatsuses tähelepanu juhiti, oli seotud just nimelt ebahühtlase terminibaasiga. RPS-i eelnõu väljatöötamise kavatsuses märgiti muuhulgas ka seda, et Eesti Vabariigi valitsuse 22.12.2011. aasta määrusest nr 180 „Hea õigusloome ja normitehnika eeskiri“ (edaspidi HÕNTE) tulenevalt peavad Euroopa Liidu õigusega seotud siseriiklikes üldaktides kasutatavad terminid olema kooskõlas Euroopa Liidu õiguses kasutusel olevate terminitega. Kuna 2008. aasta 3. novembril võttis Euroopa Komisjon vastu otsekohalduva määruse 1126/2008/EÜ, millega võeti vastu rahvusvahelised raamatupidamisstandardid (*IFRS* nagu see on vastu võetud Euroopa Liidus), on mainitud määrus saanud RPS-i ja selle alusel antavate regulatsioonidega Eesti arvestusvaldkonna õigusraamistiku lahutamatuks osaks. RPS-i eelnõu väljatöötamise kavatsuses rõhutati, et tol ajal kehtinud RPS ja selle alusel väljaantud rakendusaktid ei olnud kooskõlas HÕNTE-s sätestatuga, kuna neis

kasutatavad terminid erinesid Euroopa Komisjoni poolt heakskiidetud standardites kasutatavatest terminitest (RPS VTK).

RPS-i muutmise üheks eesmärgiks oli muuhulgas ka saavutada olukord, kus arvestusala reguleerivates õigusaktides ja normdokumentides on kasutusel kõrge kvaliteediga ühtne ja laialt aktsepteeritud arvestusala mõisteaparatuur. Rahandusministeeriumi arvates aitaks see haridusasutustel anda head arvestusalast õpet, mis omakorda loob eelduse ühtsetel alustel toimuvale arvestusekspertide väljaõppele. Samuti tagab ühtne ja laialt aktsepteeritud arvestusala mõisteaparatuur õiguse parema rakendamise. Seetõttu pakkus rahandusministeerium siseriiklikult kehtestatavates üldaktides kasutatud terminid üle vaadata ja ühtlustada. RPS-i eelnõu väljatöötamise kavatsusele oli lisatud ka manus, kus olid toodud näited terminitest, mis võivad vajada muutmist. Nende hulgas olid sellised, nagu „varaobjekt“, „kohustis“, „omakapital“, „tulu“, „kulu“, „kasum“, ja „kahjum“ (Ibid.).

Ajavahemikul 07.05.2014–03.06.2014 viidi läbi küsitlus „Arvestusala arengud 2014–2017“, mille raames küsiti vastajate arvamusi Rahandusministeeriumi ettepaneku kohta, et terminite üldise kvaliteedi tagamiseks tuleks siseriiklikult kehtestatavates üldaktides kasutatavate terminite sõnastamisel võtta aluseks määrusega 1126/2008/EÜ vastu võetud rahvusvahelistes raamatupidamisstandardites toodud mõisted, vajadusel neid täiendades ja muutes, et tekiks ühtne ja laialt aktsepteeritud arvestusala mõisteaparatuur. Vastused Rahandusministeeriumi ettepaneku kohta on toodud tabelis 1.2.

Tabel 1.2. Küsitluse „Arvestusala arengud 2014–2017“ vastuste koond

Vastusevariandid	Osakaal	Vastused
Nõustun Rahandusministeeriumi ettepanekuga.	44,6%	66
Pigem nõustun Rahandusministeeriumi ettepanekuga.	20,3%	30
Pigem ei nõustu Rahandusministeeriumi ettepanekuga.	7,4%	11
Ei nõustu Rahandusministeeriumi ettepanekuga.	27,7%	41
Vastuseid kokku:		148

Allikas: RPS VTK

Autori kommentaar: nagu tabelist näha, oli neid, kes pooldasid Rahandusministeeriumi ettepanekut, alla poole kõigist vastanutest. Autori arvates viitab mainitud fakt sellele, et

arvestusvaldkonnas – ligi 35% vastanutest ei poolda Rahandusministeeriumi ettepanekut mõisteaparatuuri kvaliteedi tõstmise kohta.

Kaubandus- ja Tööstuskoda on 2014. aasta augustikuus edastanud Rahandusministeeriumile kirja, milles on avaldanud seisukoha, et praktilist vajadust RPS-is sätestatud mõistete muutmiseks ei esine. Organisatsiooni arvates mõni üksik mõiste võis vajada muutmist, kuid see ei tähenda, et mõisteid tuleks hakata suures ulatuses muutma (RPS VTK).

Audiitorkogu on Rahandusministeeriumile avaldatud arvamuses leidnud, et mõistete juurdumine on pikaajaline protsess ning juhul, kui soovitakse kehtestada erinevat mõisteaparatuuri, siis tuleks moodustada eksperikomisjon kuhu lisaks RT liikmetele kaasatakse ka ülikoolide, arvestuseksperide, kutseorganisatsioonide (Audiitorkogu, Eesti Raamatupidajate Kogu) esindajad ja keeleekspertid (terminoloogid) (RPS VTK).

Eesti Raamatupidajate Kogu on avaldanud Rahandusministeeriumile arvamust, et nende arvates ei ole mõistete ja terminite ebahütlus ega kvaliteet probleemiks. RT on avaldanud Rahandusministeeriumile seisukoha, et nad ei toeta Rahandusministeeriumi ettepanekut mõistete ja definitsioonide ühtlustamise ja terminoloogia kvaliteedi tõstmise kohta, argumenteerides oma arvamust sellega, et RPS-is ja RTJ-ides ning määruses 1126/2008/EÜ kasutatavate oskussõnade ja nende definitsioonide vahel puuduvad olulised erinevused. Lisaks sellele leidis RT, et määruse 1126/2008/EÜ tõlge on kohati kaheldava kvaliteediga, mis puudutab ka seal toodud mõisteid (Ibid.). Autor soovib märkida, et sisuliselt on tegemist tõlkega, kuid arvestades seda, et kõik 24 ametlikku keelt EL-is on võrdsed, loetakse EL-i Teatajas kõigis 24-s keeles avaldatud õigusaktid originaalideks. Peale selle, RTJ-id tuginevad *IFRS for SME*-le, mitte *IFRS*-idele nagu määrus 1126/2008/EÜ ning *IFRS for SME*-s ja *IFRS*-ides toodud mõisted ei ole RT esinadajate sõnul üks-ühele samad, mistõttu ei ole määruse 1126/2008/EÜ mõistete kopeerimine RPS-i ja RTJ-idesse õigustatud (Ibid.).

Autori kommentaar: see, et Kaubandus- ja Tööstuskoda, Audiitorkogu, Eesti Raamatupidajate Kogu ja RT, mis on kõik väga soliidid organisatsioonid, ei näe vajadust

arvestusala mõisteaparatuuri parendada, räägib nende ebaprofessionaalsusest ning veelkord tõestab seda, et arvestusala oskuskeelt ei väärtustata.

Vaatamata Kaubandus- ja Tööstuskoja, RT-i ja muude kutseorganisatsioonide arvamustele, pidas Rahandusministerium siiski oluliseks, et Eestis kehtivates üldaktides oleks kasutusel kvaliteetne, ühtne ja laialt aktsepteeritud arvestusala mõisteaparatuur, mis moodustaks ühtse terviksüsteemi. Ühtse ja laialt aktsepteeritud arvestusala mõisteaparatuuri abil tagatakse õigusnormide efektiivsus, õigusnormid muutuvad sihtrühmale selgemaks ja arusaadavamaks ning mõistete ja terminite mitmetimõistetavus väheneb. Terminite ülevaatamiseks ja ühtlustamiseks otsustati moodustada ekspertkomisjon ning viia läbi 3 ümarlauda (RPS VTK).

Valminud RPS-i eelnõu (toimik nr 15-0607/01; RPS eelnõu 29.04.2016) läks kooskõlastusringile esimest korda 6. mail 2015. Pärast arvamuste saamist sai valmis teine RPS-i eelnõu (toimik nr 15-0607/07; RPS eelnõu 05.06.2016), mis oli esitatud Vabariigi Valitsuse istungile 12. juunil 2015. Esimeses ja teises RPS-i eelnõus esitatud põhimõisted on toodud lisas 1. Autor soovib märkida, et kahe eelnõu vahelt on kõigi terminite definitsioonid oluliselt muutunud. Üks olulisi muudatusi puudutab termini „vara“ definitsiooni. Samuti on muutunud ka termin „omakapital“ (esimeses eelnõus kasutati sulgudes terminit „netovara“, teises aga mitte) ja selle definitsioon. Termin „kulu“ definitsioon sai ka veidi muudetud.

Vabariigi Valitsuse istungil, mis leidis aset 2. juulil 2015. aastal, arutas valitsus muuhulgas ka RPS-i eelnõu ning kiitis selle heaks ja juba 10. detsembril 2015. aastal Riigikogu istungil sai RPS-i eelnõu vastu võetud.

1. jaanuaril 2016. aastal jõustusid RPS-i suured muudatused. Uuendatud seadus kaasajastas arvestusala õigusraamistiku ning viis selle kooskõlla Euroopa Liidu õigusega. 1. jaanuaril 2016 jõustunud seaduses on toodud oluliselt muudetud arvestusala põhimõisted, millel autor peatub põhjalikumalt magistritöö kolmandas peatükis. Seaduse kohaselt jaotatakse aruandekohustuslased suurteks, keskmisteks, väikesteks ning mikroettevõtjateks nagu näeb seda ette aastal 2013 jõustunud raamatupidamisdirektiiv. Aruandluse oluline muudatus puudutab just mikro- ja väikeseid ettevõtjaid, kes võivad nüüd esitada senisest lühema majandusaasta aruande. Nelja põhiaruande asemel peavad mikro- ja väikeettevõtted koostama ainult kaks – bilansi ja kasumiaruande koos mõnede lisadega. Samuti ei pea enam mikro- ja väikeettevõtjad esitama tegevusaruannet. (Nõmper, 2015). Tuleb nentida, et RPS-i järgi ettevõtjate liigitamine suuruse

järgi erineb direktiivis toodud põhimõtetest. Mikroettevõtjaks kategoriseerumiseks on vähendatud piirmäärasid ning on kehtestatud kaks lisatingimust, kusjuures kõik tingimused peavad kehtima. Erinevalt direktiivist väike- ja keskmise suurusega ettevõtjaks kategoriseerumiseks, peab vaid üks näitaja vastama etteantud piirmääradele (RPS 2002, § 3).

Aastal 2016 muutis RT mitu juhendit. Juhendite muutmine tuleneb kõigepealt RPS-i muutmisest. Nii on muudetud RTJ-is 1 toodud põhimõistete definitsioonid. Läbivalt on RTJ-des muudetud ka termin „õige ja õiglane“ uue sõnastuse „õiglane ülevaade“ vastu. RTJ 2 kirjeldab nüüd nõudeid täismahus aastaaruandele, mis on kohustuslik keskmise suurusega ja suurtele ettevõtetele, ning väikeettevõtja ja mikroettevõtja lühendatud aastaaruannetele. RTJ-is 15 on täiendatud lisades avalikustatava informatsiooni nõudeid, mis on kohustuslikud täismahus aastaaruannetele, ning täiendavalt on kirjeldatud ka lisades avalikustatava informatsiooni nõuded mikro- ja väikeettevõtja lühendatud aastaaruannetele. Eelpool mainitud muudatused jõustusid 1. jaanuaril 2016 (Väljaots, 2016).

Autor soovib märkida, et uuendatud juhendeid ei ole ametlikult inglise ega vene keelde tõlgitud. RT koduleheküljel on kättesaadavad vaid varem kehtinud juhendite tõlked.

2. TÖLKIMISE OHUD JA VEAD

Paljud autorid (Evans, 2004; Baskerville, 2011; Baskerville, Evans 2011; Norberg, Johansson 2013) on oma töödes rõhutanud keele, terminoloogia ja tõlkimise olulisust. Arvatakse, et absoluutselt ekvivalentset tõlget on väga raske, kui mitte võimatu, saavutada (Evans, 2004). Sugugi iga suurepäraselt võõrkeelt valdav tõlkija ei pruugi heatasemeliselt tõlkida erialast teksti. Sellise teksti tõlge võib osutada ebaadekvaatseks teksti sisu ja spetsiifilise terminoloogia mittemõistmise pärast. See omakorda võib moonutada tõlgitava teksti esialgset sisu ning on olemas oht, et teksti lõpptarbija võib teksti mõtet mõista valesti. Just sel põhjusel on kõrgkvaliteetne, korrektne ja täpne tõlge nii oluline kui tegu on erialase tekstiga.

Selles peatükis käsitleb autor potentsiaalseid probleeme, mis võivad tõlkimisel tekkida ja nende põhjusi ning kuidas võiks neid probleeme ennetada. Lisaks toob autor välja Eesti Vabariigile iseloomulikud probleemid ning tutvustab rahvusvaheliste standardite tõlkimisel laialt levinud probleeme.

2.1. Tõlkeprobleemidest üldiselt

Tõlkimine ja keel on omavahel tihedalt seotud. Et keel on kultuuri vahendaja, siis keeleoskus ja kultuuri tundmine on kaks peamist valdkonda, mis mõjutavad oluliselt tõlke kvaliteeti (Zhu, 2012). Seda mõtet toetavad ka Norberg ja Johansson (2013), kes väidavad, et keele, kultuuri ja maailmavaate vahel eksisteeriva seose tõttu ei pruugi ühes keeles kasutatavad terminid ja väljendid tähendada sama ka mõnes teises keeles. Keel, mida inimene räägib, määrab ära vaimsed kategooriad, mille kaudu ta mõtleb ja õpib. Need kategooriad on eri keeltes ja kultuuriruumides erinevad. Järelikult eri kultuuride ja traditsioonide kokkupõrge võimendab ka tõlkimisega seotud probleeme (Evans, 2004). Seega ühest keelest teise keelde tõlkimine nõuab

tõlkijalt head sihtkeele tundmist, mis aga ulatub palju kaugemale kui ainult lingvistiliste eripärade tundmine (Norberg, Johansson 2013).

Tõlkepraktika ei ole eri distsipliinides ühesugune. Igas distsipliinis on omad, unikaalsed tõlkimist puudutavad ning tõlgitavusega seotud probleemid. Kõik teadusvaldkonnad võiks tinglikult jaotada kahte rühma – kultuurist vähem sõltuvad ehk täppisteadused ning kultuurist rohkem sõltuvad ehk humanitaarteadused. Need valdkonnad erinevad oluliselt tõlkimisele lähenemise poolest. See on eriti märgatav sõnastuse täpsuse olulisuse erinevuses. Erinevalt tehnilisest leksikast on humanitaarteadustes terve põhimõtte ekvivalentne tõlkimine palju olulisem kui eraldivõetud termini või sõna tõlkimine. Majandusarvestus kuulub pigem kultuurist sõltuvate valdkondade hulka (Baskerville, Evans 2010).

Seoses raamatupidamise ja finantsaruandluse järjest suureneva rahvusvahelistumisega, on arvestusalase terminoloogia tõlkimisega seonduv problemaatika muutunud üha aktuaalsemaks. Samal põhjusel on üks olulisi aspekte, millele viimaste aastakümnete jooksul on pööratud üha suuremat tähelepanu, keel. Mainitud probleem avaldab mõju erinevatele inimrühmadele – nii finantsaruannete tarbijatele (näiteks investoritele), kui ka finantsaruannete koostajatele, kes peavad aruannete koostamisel lähtuma finantsarvestust reguleerivatest juhenditest. Näiteks ebakorrekse tõlkimise tõttu võib investor mõista mõne finantsaruande teatud elemente valesti, mis võib põhjustada ekslikke järeldusi ning lõppkokkuvõttes väärade otsuste langetamise (Evans, 2004).

Vahel on raske tõlkida mõnda terminit teise keelde lihtsalt põhjusel, et sihtkeeles puudub vastav aluspõhimõte. Nii näiteks puudub rootsi keeles termin, mis vastaks ingliskeelse termini „*income*“ definitsioonile, mis hõlmab nii tulusid (ingl. *revenue*) kui ka tulumeid (ingl. *gain*). Norberg ja Johansson (2013) on analüüsinud inglise-rootsi ning rootsi-inglise sõnaraamatutes pakutud tõlkeid ning jõudnud järeldusele, et läbivalt kasutatakse väärade tõlkevariante. Sama olukord valitseb ka Eestis. Eesti keeles ei tehta vahet ingliskeelsete terminite „*income*“, „*revenue*“ ja „*gain*“ vahel (Alver, J., Alver, L., 2015). Kuid isegi sellises olukorras on tõlkimine siiski võimalik. Sel juhul nõuab tõlkimine põhjalikku lingvistilist uurimist ja häid mitmekülgsid arvestusalaseid teadmisi. Ebakvaliteetse tõlkimise pärast võivad tekkida ka tõsisemate tagajärgedega arusaamatused, näiteks majandusarvestuse tudengitel juhul, kui õpetatavad

arvestuspõhimõtted on tudengite jaoks võõrad ja erinevad põhimõtetest, mis kehtivad tudengite riigis (Norberg, Johansson 2013).

Arvatakse, et isegi ühes ja samas keeles kirjutatud teksti võib mõista mitmeti. Paljud terminid on niivõrd keerulised, et isegi üht ja sama keelt kõnelevatel ning ühe ja sama eriala inimestel võib olla erinev arusaam nendest terminitest (Norberg, Johansson 2013). Erinevad inimeste rühmad (finantsaruannete koostajad ja tarbijad, õppejõud ja üliõpilased) võivad käsitada üht ja sama põhimõtet erinevalt. On loogiline, et kahes keeles kirjutatud sama sisuga tekstist arusaamise ja selle teksti sisu tõlgendamise erinevus võib olla veelgi suurem (Baskerville, 2011).

Uuringud näitavad, et kontseptsiooni „*true and fair view*“ mõistavad arvestuse spetsialistid isegi termini päritolumaal (Ühendkuningriigis) väga mitmeti, rääkimata juba teistest riikidest, kus eksisteerib väga lai valik termini tõlgendusi. Veel üks oluline arvestusalane termin, mis on olnud teadlaste põhjaliku tähelepanu all, on „*prudence*“. Antud valdkonda uurinud spetsialistid leiavad, et seda terminit on defineeritud Euroopa Liidu Nõukogu direktiivi 78/660/EMÜ (paremini tuntud kui Neljas raamatupidamise direktiiv) erinevates versioonides (tõlgetes) väga mitmeti (Norberg, Johansson 2013).

Väga levinud vigade tüüp tõlkimisel on süntaksivead (Zhu, 2012). On teada, et inimese emakeel mõjutab otseselt seda, kuidas inimene mõtleb (Evans, 2004). Tihti juhendatakse tõlkimisel ja lausete sõnastamisel enda mõtlemisviisist ja mõttekäigust. Sageli on tulemuseks sõnade vale järjekord lauses. Mõnes keeles on sõnajärg paindlik, teises aga mitte ning siis võib sõnade vale järjekord põhjustada arusaamatusi (Zhu, 2012). Eriti ohtlik on see siis, kui lisaks valele sõnajärjele kasutatakse ka ebakorrektselt terminoloogiat, mis võimendub läbi vigase lauseehituse ja võib muuta seega mitte ainult mõisted, vaid ka terved seadusesätted absurdseteks ja mitmeti tõlgendatavateks (Alver, 2001a).

Samuti on tõsiseks probleemiks olukord, kus tõlkijal tuleb tõlkida erialast kirjandust, mille oskussõnavaraga ta kas pole üldse tuttav või mida ta piisavalt ei valda (Zhu, 2012). Majandusarvestusalaste teadmiste puudus elukutselisel tõlkijal võib märgatavalt halvendada tõlke kvaliteeti. Seejuures arvatakse, et baasteadmistest tõlkimiseks ei piisa vaid on tarvis põhjalikult tunda spetsiifilisi arvestuspõhimõtteid (Kettunen, 2011). Professorid Baskerville ja Evans (2010) jõudsid järeldusele, et arvestusalaste terminite ja mõistete tõlgitavus sõltub väga olulisel määral sellest, kuivõrd sarnased on lähte- ja sihtkeele riigi majandusarvestuse süsteemid. Juhul kui

majandusarvestuse süsteemid pole üldse sarnased, siis sihtkeeles polegi sobivat terminoloogiat ega põhimõtteid, mis vastaksid täies ulatuses lähtekeele omadele. Täiendavad raskused võivad ilmned ka seetõttu, et mingi sõna võib olla tõlgitud teise keelde mitmeti ning võimalike variantide hulgast ainult üks (kusjuures tihtilugu mitte kõige levinum) võib sobida majandusarvestuse valdkonna jaoks, mida tõlkijad ei pruugi sugugi alati teada (Baskerville, Evans 2010).

Eriti palju segadust tekitavad need sõnad, millel on foneetiline sarnasus, kuid mis erinevad semantiliselt. Teisisõnu, ebatäpsuste tekkimise risk on suurem siis, kui mõni võõrkeelne sõna on häälduselt väga lähedane mõnele sihtkeelsele sõnale, kuid samal ajal on need sõnad tähenduselt täiesti erinevad (Norberg, Johansson 2013). Sellisteks sõnadeks on näiteks ingliskeelne sõna „*control*“ ja eestikeelne sõna „kontroll“, mis võib olla tõlgitud inglise keelde kui „*check*“, „*checking*“, „*examination*“ (Alver, J., Alver, L., 2015).

Juhul, kui võõrkeelne termin on sihtkeeles uus ning sellele on vaja leida nimetust, peaksid seda tegema kindlasti eriala-, mitte keelespetsialistid. Filoloogid ei saa ühegi eriala spetsialistide jaoks nende erialakeelt valmis teha, kuna oskuskeelt „tehakse koos“ vastava teadusega (Alver, 2001a). Seda mõtet toetavad ka Norberg ja Johansson (2013), kes arvavad, et sõnu ei tohiks uurida omaette ning leiavad, et selleks, et mõista sõnade tähendust täiel määral, on vajalik kogu valdkonna põhjalik tundmine.

2.2. Rahvusvaheliste standardite tõlkimisest ning tõlkimise probleemidest

Eesti Vabariigi näitel

Pärast Teist maailmasõda oli Eesti majandusarvestuse areng peaaegu 50 aasta jooksul Nõukogude Liidu tugeva mõju all. Oluliseks nõukoguaegset raamatupidamissüsteemi iseloomustavaks jooneks oli majandusarvestuse teooria puudumine, kuna käsumajandusel lihtsalt ei ole teooriat vaja. Selle tulemusena polnud ka Eestis kunagi oma majandusarvestussüsteemi, teoreetilisi põhimõtteid ega arvestuslikke meetodeid ja teoreetikuid (Alver, J., Alver, L., 2015).

Tuleb märkida, et Nõukogude Liidu ajal oli arvestusalane terminoloogia Eestis suhteliselt hästi arenenud, kuid seda vaid käsumajanduse ja sotsialistliku majandusarvestussüsteemi raames.

Oskussõnavara oli kõvasti mõjutatud vene keelest. See oligi peamiseks põhjuseks, miks paljud rahvusvahelised arvestusalased oskussõnad ning põhimõtted olid ja mõnel määral ka praegu on vähe (või üldse ei ole) tuttavad paljudes endistes Nõukogude Liidu vabariikides, sealhulgas ka Eestis. Samal põhjusel osutus ka *IAS*-ide ja *IFRS*-ide tõlkimine problemaatiliseks (Alver, J., Alver, L., 2015). Professorid Jaan ja Lehte Alver (2015) leiavad, et terminoloogia asjatundjate puudumise tõttu paljud tõlkijad, riigiametnikud ja isegi mõned ülikooli õppejõud eelistavad sageli ka tänapäeval harilikku igapäevakeelt uutele arvestusalastele terminitele või uute oskussõnade loomisele. Sellega võib kaasneda olulisi arusaamatusi ja väärtõlgendusi siis, kui tegemist on väga spetsiifilise kontekstiga nagu näiteks majandusarvestus.

Üks nõukogudeaegse arvestuse olulisi iseloomulikke jooni oli defineerimata terminite massiline kasutamine. Üleminekuga käsumajanduselt turumajandusele käisid kaasas uued terminid ja mõisted, mis olid Eestis võõrad ja seetõttu polnud võimalik saavutada ekvivalentsust terminoloogias inglise ja eesti keele vahel (Ibid.).

Juba rohkem kui 15 aastat tagasi on professor Jaan Alver oma artiklis märkinud, et Eesti raamatupidamise normdokumentides ja eriala kirjanduses valitseb keeleline nihilism. See on seisukoht, mille korral ei ole üldse oluline, milliste sõnadega ning kuidas räägitakse või kirjutatakse, keeleküsimumused ei ole sugugi esmajärgulised. Professori sõnul ei saa jääda märkamatuks massiline parasiitsõnade kasutamine ja sõnade väärkasutamine (vales tähenduses). Professor rõhutas, et tihti võetakse kasutusele toortõlkeid inglise keelest ning võetakse üle vene kantseliidis esinevaid sõnu (Alver, 2001c).

Esimest RPS-i kommenteerides väidab professor, et seaduse tekst on nii üldkeeleliselt kui ka terminoloogia kasutamise poolest ebakorrekne. Seda põhjusel, et mõnedes sõnaühendites on sõnade järjekord vale, mistõttu tegelik tähendus erineb sellest, mida sooviti edastada. Oskussõnavara on tihtipeale ebakorrekne, kuna seaduses esineb üsna palju sisutihje toortõlkeid võõrkeeltest ning mõttetuid sõnaühendeid, millel ei ole üldse mingit sisu. Samuti võib kohata keelelist ebakorrektsust nii bilansiskeemis, kasumiaruande skeemides kui ka raamatupidamise aastaaruande lisades (Alver, 2002).

Eesti Vabariigi puhul võiks eraldi probleemina välja tuua asjaolu, et praegugi kasutatakse mõnikord oskussõnu, mis on pärit sotsialismiaegsest käsumajandusest ning mis pole tänapäeva tingimustes enam aktuaalsed ja/või mille kasutamine ei ole õigustatud (Alver, 2001a).

Eesti Vabariigi taasiseseisvumisega on tugevnenud järsult inglise keele mõju. Tänapäeval on üpris levinud kohmakad terminid, mis on ebaõnnestunud, sageli väärad toortõlked võõrkeeltest, eeskätt inglise keelest. Võõrkeelsete oskussõnade tõlkimisel eesti keelde ja eesti vastete tuletamisel ei pöörata tähelepanu grammatikale, süntaksile ja semantikale. Tüüpiliseks veaks on adjektiivivi (omadussõna) põhjendamatu asendamine substantiiviga (nimisõnaga). Näiteks sõna „*capital*“ võib inglise keeles olla nii omadussõna kui ka nimisõna, kuid peaaegu kõik eesti majandusteadlased, õppejõud ja praktikud tõlgivad seda eesti keelde ainult nimisõnana „kapital“. Analoogiline probleem tekib ka siis, kui püütakse (otse) tõlkida võõrkeelseteks terminiteks kujunenud kõnekeelseid väljendeid (slängi). Näiteks termini „*historical cost*“ otsetõlge eesti keelde on „ajalooline kulu“, kuid tegelikult tähendab see soetusmaksumust (Alver, 2001a).

Üks ja ainus ärikeeel on rahvusvahelise arvestusalase informatsiooni võrreldavuse eelduseks. Selliseks ärikeeleks on *IFRS*. Kuigi isegi *IFRS*-ide rakendamine ei ole piisav selleks, et saavutada olukorda, kus finantsaruanded riikides on kvaliteedi poolest ekvivalentsed (Baskerville, Evans 2010.). Seda mõtet kinnitavad ka Norberg ja Johannsson (2013), kes leiavad, et täielikku semantilist ekvivalentsust esineb väga harva ning isegi üks ja ühtne arvestusstandard ei taga terminite võrreldavust keeltes. Võimalike põhjuste hulgas on näiteks kohalike traditsioonide ja kultuuride mõju. Täiendavaks probleemiks on *IFRS*-ide tõlkimine originaalkeelest (inglise keelest) teistesse keeltesse (Baskerville, Evans 2010). Alates aastast 2005 peavad kõik börsil noteeritud EL-i ettevõtted koostama konsolideeritud finantsaruandeid vastavuses *IFRS*-idega. Sellest ajast alates tekkis vajadus *IFRS*-ide tõlkimise järele tollal kahekümnesse EL-i ametliku keelde. Protsessi olid kaasatud Euroopa Liidu Asutuste Tõlkekeskuse (ingl. *Translation Centre for the Bodies of the European Union*) ja kohalike valitsuste esindajad. Tõlked olid üle vaadatud EL-i Raamatupidamise Regulaatiivkomitee (ingl. *Accounting Regulatory Committee*) vastava riigi esindajate poolt (Ibid.).

Käsitledes *IFRS*-ide tõlkimist põhjalikumalt, tuleb märkida, et kõikvõimalikud ebatäpsused ja tõlkevead alates kõige pisematest võivad tekitada olukorra, kus ühe ja sama standardisätte rakendamine annab riigiti erineva tulemuse, mis pole aktsepteeritav. Teatud terminite ekvivalentsuse tase lähte- ja sihtkeeles on üks põhilisi probleeme erialase kirjanduse tõlkimisel. Näiteks sihtkeeles võib olla oskussõna, mis tähistab korruga kahte mõistet lähtekeeles, ja vastupidi, lähtekeele mingi oskussõna võib tähistada korruga kahte erinevat mõistet sihtkeeles.

Just sel põhjusel tuleb arvesse võtta konteksti (Kettunen, 2011). Mainitud olukorras peab tõlkija suutma valida paljudest variantidest ühe, kõige täpsema ja sobivama, et võimalikult täpsemalt tõlgitava termini tähendust edasi anda sihtkeeles (Alver, J., Alver, L., 2015). Samuti võib probleeme tekitada vajaliku oskussõna puudumine sihtkeeles. Mõnikord hõlmab tõlkimine ka terminite loomist. Sel juhul võib otstarbekam olla ingliskeelse oskussõna ülevõtmine, selle asemel et tõlkida sõna-sõnalt või mõelda välja uus sõna, mis oleks sihtauditooriumile võõras ja seega potentsiaalselt arusaamatu. On arvatud, et kõige lihtsam viis sihtkeelse vaste leidmiseks on termini sisu mõistmine läbi tema definitsiooni (Kettunen, 2011). Mõistete tähistamiseks kasutatavaid sõnu peab valima eeskätt nende mõistekirjeldustest lähtudes. Seda printsiipi nimetatakse mõisteseletuse põhimõtteks (Alver, 2001a).

Tõlkijate arvates on üks põhiprobleeme lähteteksti sisu mõistmine. Kui teksti on võimalik tõlgendada erinevalt, siis ka tõlkida saab seda teise keelde mitmeti (Kettunen, 2011). Tõlkijad, kes on tegelnud *IFRS*-ide tõlkimisega, märgivad, et sageli on *IFRS*-id mõistmiseks väga keerulised. Lisaks raskendab tõlkimist asjaolu, et mõnikord erinevad *IFRS*-ide põhimõtted oluliselt kohalikest juhendmaterjalidest või on nendega isegi vastuolus (Baskerville, 2011).

Aastal 2011 tehti uuring, mille raames küsitleti tõlkijaid, kes olid tõlkinud *IFRS*-e, *IFRS*-ide tõlkekomiteede liikmeid ning EL-is elavaid õpikute autoreid. Vastajate hulgas olid mitmesuguste keelkondade esindajad. Uuringu käigus selgus, et põhjagermaani ehk skandinaavia keelte haru (norra, taani, rootsi keel) esindajad näevad arvestusalaste tekstide tõlkimisel rohkem probleeme kui teiste keelkondade esindajad. Üks võimalik põhjus on uurijate sõnul see, et skandinaavia keeltes on sõnavara reeglina väiksem kui inglise keeles. Uuringu käigus selgus ka, et enamik vastajaid soome-ugri keelte harust (kuhu kuulub eesti keel, aga ka soome ja ungari keel) näeb raskusi selliste sõnade tõlkimisel, millel on igapäevasel kasutamisel hoopis teine tähendus kui majandusarvestuses. Sellisteks sõnadeks on näiteks „*entity*“, „*prudence*“, „*material*“. Sama uuringu tulemused näitavad, et kõige problemaatiliseimateks aspektideks *IFRS*-ide tõlkimisel peavad soome-ugri keelte haru esindajad ühe lähtekeelse sõna mitme võimaliku tõlkevõimaluse olemasolu, tõlgitavate sõnade sünonüümide rohkest, *IFRS*-ides kirjeldatud põhimõtte puudumist sihtkeele riigis ja *IFRS*-ide tehnilist keerukust (Baskerville, Evans 2011).

Kokkuvõtvalt võib väita, et tõlkimine on üpris keeruline ja tõsine teaduslik ettevõtmine, mis eeldab osalejatelt (nii tõlkijatelt kui ka tõlkimisprotsessi kaasatud spetsialistidelt) kõrget

kvalifikatsiooni – sügavaid ja mitmekülgeid erialaseid teadmisi, kõrget teaduslikku kvalifikatsiooni, head lähtekeele ja väga head sihtkeele oskust ja lisaks oskussõnade tuletamise oskust (Alver, 2001b). Professor Zhu (2012) leiab, et tõlkimine on kunst, mis nõuab pidevat õppimist ja praktikat. Sugugi iga kakskeelne inimene ei pruugi osata tõlkida. Võõrkeelsete tekstide tõlkimine moel, et lihtsalt asendatakse lähtekeele sõnad sihtkeele sõnadega, on reeglina võimatu. Tulemuseks võib olla nn. „яйце-каменный чай“ efekt (professor Jaan Alveri 1993. aastast pärit märksõna sisutühja toortõlke – antud juhul eestikeelse sõna „munakivitee“ mõttetu venekeelse vaste – tähistamiseks). Tõlkimine nõuab väga palju oskusi, nagu näiteks liigendamise (pikk lause lühikesteks lauseteks), ühendamise (lühikesed laused pikaks lauseks), võimendus (sõnade lisamine tähenduse täpsustamiseks või rõhutamiseks), väljajätmine (mittevajalike sõnade väljajätmine), konversioon (sõna- või lauseliikide muutmine sihtkeeles) ja eiramine (vastupidise süntaktilise või leksikaalse vormi kasutamine) (Zhu, 2012). Sihtkeelt ei tohiks püüda sünkroniseerida lähtekeelega, vastasel juhul võib tekkida mõistesegasus (Alver, 2001a). Erialase kirjanduse tõlkimisel on soovitatud juhinduda kohandamise (adapteerimise) printsiibist, mille kohaselt iga tõlgitav sõnum peab olema sihtkeelele orienteeritud ehk teisisõnu sihtauditooriumile lihtsalt arusaadav ja üheselt mõistetav (Zhu, 2012). Tõlke kõrge kvaliteedi tagamiseks soovivad Baskerville ja Evans (2010) kasutada selliseid praktilisi meetmeid nagu näiteks grupitõlkimine, fookusgruppide moodustamine, tagasitõlkimine. Professorid Baskerville ja Evans arvavad, et lisaks sellele, et tõlkijad peaksid olema keeleeksperdid ja vastava valdkonna asjatundjad, peaks neil ka kultuuri tundmine olema piisaval tasemel ja väga hea kirjutamisoskus.

3. RAAMATUPIDAMISE SEADUSE JA RAAMATUPIDAMISE TOIMKONNA JUHENDITE OSKUSSÕNAVARA VÕRDLUSANALÜÜS

Selles peatükis teeb autor RPS-is ja RTJ-ides toodud mõistete võrdlusanalüüsi. Peatükk koosneb kolmest jaotisest. Esimeses jaotises käsitletakse bilansimõisteid. Analüüsitakse järgmisi termineid ja neile vastavaid mõisteid: „vara“, „käibevara“ ja „põhivara“, „materiaalne põhivara“, „immateriaalne põhivara“ ja „immateriaalne vara“, „kohustis“, „lühiajaline kohustis“ ja „pikaajaline kohustis“ ning „omakapital“. Teine jaotis on pühendatud kasumiaruande mõistestikule. Analüüsitakse järgmisi termineid ja neile vastavaid mõisteid „tulud“ ja „kulud“ ning „kasum (kahjum)“. Kolmandas jaotises käsitletakse muid RTJ-ides enam kasutatavaid termineid – „soetusmaksumust“, „amortisatsiooni“, „lõppväärtust“, „kasulikku eluiga“, „õiglast väärtust“. Kõik mõisted on toodud tabelites.

Kuna RPS tugineb *IFRS*-idele, võrreldakse RPS-is defineeritud mõisteid *IFRS*-ide omadega. RTJ-ides toodud mõisteid võrreldakse *IFRS for SME*-s esitatud mõistetega, kuna RTJ-id lähtuvad *IFRS for SME*-st ning sisaldavad viiteid viimase paragrahvidele. Lisaks sellele võrreldakse RPS-is ja RTJ-ides toodud mõisteid varem kehtinud RPS-is ja RTJ-ides toodutega, andes hinnangu praegusele olukorrale. Varem kehtinud RPS-is ja RTJ-ides esitatud mõisted on toodud vastavalt magistritöö lisades 2 ja 3.

3.1. Bilansi mõistestik

Tabelis 3.1.1. on toodud termini „**vara**“ definitsioonid, mis on esitatud RPS-is (nii eestikeelses originaalis kui ka ingliskeelses tõlkes), RTJ-ides, *IFRS*-ides ja *IFRS for SME*-s.

Tabel 3.1.1. Termin „vara“ definitsioonid

Termin	Definitsioon	Allikas
Vara	raamatupidamiskohustuslase valitseva mõju all olev ressurss, mis on tekinud minevikusündmuste tagajärjel ning mis eeldatavalt toob tulevikus majanduslikku kasu	RPS, § 3
Assets	<i>resources under the dominant influence of an accounting entity which were created as a result of past events and which are expected to bring future economic benefits</i>	AA, § 3
Vara	raamatupidamiskohustuslase poolt kontrollitav ressurss, mis: (a) on tekinud minevikusündmuste tagajärjel ; ja (b) eeldatavalt toob tulevikus majanduslikku kasu (mitte äriühingutest raamatupidamiskohustuslaste puhul osaleb neile seatud eesmärkide täitmisel)	RTJ 1, § 10
Asset	<i>a resource controlled by the entity as a result of past events and from which future economic benefits are expected to flow to the entity</i>	IFRS for SME 2.15
Asset	<i>a resource:(a) controlled by an entity as a result of past events; and (b) from which future economic benefits are expected to flow to the entity</i>	IAS F.4.4

Allikas: autori koostatud

Tuleb märkida, et nii *IFRS*-i kui ka *IFRS for SME* definitsioonid on identsed. Järelikult, kuna RPS baseerub *IFRS*-idele ja RTJ-id baseeruvad *IFRS for SME*-le, peaksid neis toodud definitsioonid ka kokku langema, kuid tegelikkuses see nii ei ole. RPS-is on kasutusel konstruktsioon „raamatupidamiskohustuslase valitseva mõju all olev ressurss“, seevastu RTJ-ides kasutatakse „raamatupidamiskohustuslase poolt kontrollitav ressurss“. Suures eesti-inglise majandussõnaraamatus (2004, 212) on tegusõna „kontrollima“ tõlgitud inglise keelde kui „check“, „inspect“, „examine“. Kui aga otsida ingliskeelset tegusõna „control“, siis pakub Suur inglise-eesti majandussõnaraamat (2003, 152) selle vastetena „ohjama“, „juhtima“, „valitsema“, „mõjutama“. Termin „control“ (substantiiv) on defineeritud kui „power, being able to direct something“ ning termin „controlled“ (adjektiiv) kui „ruled“ (Collin, 1991a, 54-55). Professorid Jaan ja Lehte Alver (2011b, 571) defineerivad terminit „valitsev mõju“ kui „...võimet juhtida ettevõtte finants- ja tegevuspoliitikat...“. Seega vaatamata eestikeelse termini „kontroll“ ja ingliskeelse „control“ foneetilisele sarnasusele, on nendel terminitel ikkagi erinev tähendus, ning antud juhul on ingliskeelse termini korrektne eesti vaste „valitsev mõju“, mis eeldab teatud juhtimis-, valitsemisprotsessi, mida on mõeldud ka ingliskeelse termini „control“ all. RPS-i eestikeelse ja RTJ-is toodud definitsiooni teine pool ei ole küll sõna-sõnalt tõlgitud, kuid autori arvates edastab see siiski ingliskeelse definitsiooni mõtet korrektselt.

Vaadeldes RPS-i ingliskeelses versioonis toodud mõistet, ei saa jääda märkamatuks, et termin „*assets*“ on toodud mitmuses, ka sõna „*resources*“ on esitatud mitmuses, kuigi kõikides teistes definitsioonides on see toodud ikkagi ainsuses. Autori arvates on see pisut eksitav, kuna seda definitsiooni võib tõlgendada nii, et varana saab kajastada neid ressurse, mida on rohkem kui üks. Tõenäoliselt on see seotud sellega, et eestikeelne oskussõna „vara“ on kogunimi (kollektiivsubstantiiv), mis grammatiliselt on küll ainsuses, kuid eeldab teatud objektide/isikute kogumit. Autor on nõus professor Jaan Alveriga, kes on pakkunud RPS-i VTK-s ingliskeelse oskussõna „*asset*“ vastena kasutada eestikeeset sõna „varaobjekt“.

Samuti on selge, et ingliskeelse definitsiooni koostamisel on püütud otse tõlkida eestikeelset definitsiooni. Tekib mulje, et RPS-i on tõlkinud inimene, kes ei ole kunagi varem *IFRS*-e lugenud ega näinud. Sõnapaari „*dominant influence*“ pole võimalik leida ühestki *IAS*-ist ja/või *IFRS*-ist ega ka *IFRS for SME*-st. Magistritöö autori arvates ei ole käesoleval juhul sellise sõnapaari kasutamine aktsepteeritav, kuna inglise keeles on olemas kindla tähendusega termin „*control*“, mida peaks ka siin kasutama. Samuti on „*entity*“ asemel kasutatud „*accounting entity*“, mis ei ole küll antud juhul vale. Termin „*entity*“ tõlge eesti keelde on „majandusüksus“, „majandusobjekt“ (Arrak et al, 2003, 235). Professorid Jaan ja Lehte Alver defineerivad oskussõna „majandusüksus“ kui „mis tahes omanikule ... kuuluvat ... ettevõtet, asutust või organisatsiooni, mis on kohustatud oma tegevuse kohta raamatuid pidama ja aruandeid esitama“ ning pakuvad selle termini vasteks ingliskeelseid termineid „*business entity*“, „*economic entity*“, „*accounting entity*“ ja „*entity*“ (2011b, 16). Uno Mereste defineerib termini „raamatupidamiskohustuslane“, mida kasutatakse eestikeelses definitsioonis, väga sarnaselt – „mis tahes omanikule ... kuuluv ... ettevõtte, asutus või organisatsioon, kes on õigusaktidest tulenevalt kohustatud oma tegevuse kohta raamatuid (arvestust) pidama“ ning vasteks pakub ta ingliskeelse termini „*accounting entity*“ (2003b, 152). Seega käsitletaval juhul tähendavad „majandusüksus“ ja „raamatupidamiskohustuslane“ ühte ja sedasama ning mõlemat saab tõlkida inglise keelde kui „*accounting entity*“.

Kui vaadata RPS-i ingliskeelse definitsiooni teist poolt, siis on näha, et seal kasutatud tõlkevariant „*were created as a result of past event*“ ei vasta eestikeelsele definitsioonile. Selle fraasi otsetõlge oleks „loodud minevikusündmuse tagajärjel“. Eesti keele seletava sõnaraamatu järgi tähendab tegusõna „tekkima“ „algust saama, kujunema, moodustuma“, seevastu tegusõna

„looma“ – „midagi tekitama; millegi tekkimise, toimumise v. olemasolu põhjuseks olema“ (EKSS). Autor leiab, et need tegusõnad on tähenduse poolest täiesti erinevad ning neid ei saa kasutada sünonüümidenä. Autori arvates oleks õigem öelda „*have arisen as a result of past events*“. Kuid võttes arvesse asjaolu, et nii *IFRS*-is kui ka *IFRS for SME*-s ressursi tekkimist ei täpsustata, vaid on kirjas, et ressurss on raamatupidamiskohustuslase valitseva mõju all minevikusündmuste tagajärjel (*resource controlled by the entity as a result of past events*), võiks ka eestikeelset definitsiooni pisut muuta – „minevikusündmuste tagajärjel raamatupidamiskohustuslase valitseva mõju all olev ressurss“. Sellisel juhul pole vaja täpsustada, kas see ressurss tekkis ise või keegi tekitas selle, kuna tegelikkuses võib olla nii ja naa, ja järelikult ei ole nii eesti- kui ka ingliskeelne definitsioon täielik.

Kommenteerides RPS-i ingliskeelse definitsiooni kõige viimast osa (*expected to bring future economic benefits*), soovib autor märkida, et jällegi on tõlgitud eestikeelne definitsioon inglise keelde. Vaatamata sellele, et definitsioon ei ole identne *IFRS*-i omaga, on tal ikkagi eluõigus, kuna see mõte, mida ta edastab, on arusaadav ning kattub *IFRS*-i definitsiooniga. Kuigi autor on seisukohal, et kui eeldatakse, et eestikeelne RPS-i definitsioon vastab *IFRS*-i definitsioonile, siis võiks sellisel juhul RPS-i ingliskeelne definitsioon olla täpselt samasugune nagu see on *IFRS*-is.

Kui võrrelda magistritöö valmimisel kehtivates RPS-is ja RTJ-ides toodud „vara“ mõistet varem kehtinud RPS-i ja RTJ-ide mõistetega (vt. lisa 2 ja 3 vastavalt), siis on näha, et RPS-i mõiste on väga oluliselt muutunud. Vana definitsioon ei olnud üldse kooskõlas ei *IFRS*-i ega ka *RTJ*-idega. Mis puutub *RTJ*-i mõistesse, siis definitsiooni sõnastus on pisut muutunud. Vana „minevikus toimunud sündmuste tagajärjel“ on praegu „minevikusündmuste tagajärjel“ ning „tõenäoliselt osaleb tulevikus majandusliku kasu tekitamisel“ on asendatud konstruktsiooniga „eeldatavalt toob tulevikus majanduslikku kasu“. Need muutused on pigem kosmeetilised ning ei mõjuta oluliselt mõistest arusaamist, mida küll ei saa öelda RPS-i mõiste muutmise kohta – nüüd on oskussõna „vara“ RPS-is korrektselt defineeritud ning vastab *IFRS*-is toodule.

Kuna vara klassifitseeritakse käibe- ja põhivaraks, peatub autor nendel mõistetel põhjalikumalt. Mainitud terminid ei ole defineeritud RPS-is, seega analüüsib autor *RTJ*-is ja *IFRS for SME*-s toodud termineid. Tabelis 3.1.2 on toodud terminite „**käibevara**“ ja „**põhivara**“ definitsioonid.

Tabel 3.1.2. Termin „käibevara“ ja „põhivara“ definitsioonid

Termin	Definitsioon	Allikas
Käibevara	Käibevarana kajastatakse järgnevaid varasid: (a) raha ja rahalähendeid, välja arvatud juhul, kui neid ei ole võimalik kasutada vähemalt 12 kuu jooksul alates bilansipäevast; (b) varasid, mis eeldatavasti realiseeritakse ettevõtte tavapärase äri tsükli käigus (isegi juhul, kui see on pikem kui 12 kuud; näiteks varud ja nõuded ostjate vastu); (c) varasid, mida hoitakse eelkõige kauplemiseesmärgil (näiteks kauplemiseesmärgil hoitavad finantsinvesteeringud); ja (d) varasid, mida tõenäoliselt suudetakse realiseerida lähema 12 kuu jooksul bilansipäevast (näiteks finantsinvesteeringud, mida plaanitakse ja tõenäoliselt suudetakse müüa 12 kuu jooksul). Kõiki ülejäänud varasid kajastatakse põhivarana.	RTJ 2, § 16
Current asset	<i>An entity shall classify an asset as current when: (a) it expects to realise the asset, or intends to sell or consume it, in the entity's normal operating cycle; (b) it holds the asset primarily for the purpose of trading; (c) it expects to realise the asset within twelve months after the reporting date; or (d) the asset is cash or a cash equivalent, unless it is restricted from being exchanged or used to settle a liability for at least twelve months after the reporting date. An entity shall classify all other assets as non-current.</i>	IFRS for SME 4.5, 4.6

Allikas: autori koostatud

RTJ-i definitsiooni punktile „a“ vastab IFRS for SME definitsiooni punkt „d“. Esimese asjana torkab silma, et ingliskeelse termini „cash equivalent“ asemel, mis koosneb kahest sõnast, kasutatakse eesti keeles liitsõna „rahalähendid“. Märkimisväärne on fakt, et varem kehtinud RTJ-ides oli kasutusel otsetõlge inglise keelest „raha ekvivalendid“. See tekitas ka ebanormaalse sõnaühendi „raha ja raha ekvivalendid“. Ingliskeelse termini „cash equivalents“ igati hea eesti vaste on omasõna „rahalähendid“ (Toots, Alver 2008, 47). Eesti keele seletava sõnaraamatu järgi on „lähend“ „mingist teisest objektist teat. mõttes vähe erinev objekt“ ning „ekvivalent“ tähendab „ese v. suurus, millega teist, sama väärtusega eset v. suurust saab asendada v. väljendada“ (EKSS). Nagu eelpool toodud definitsioonidest selgub, viitab „lähend“ pigem väga sarnastele, kuid siiski erinevatele asjadele ning „ekvivalent“ samaväärsetele üksteisega asendatavatele asjadele. Vaadeldaval juhul on pigem mõeldud esimest ning termini „rahalähend“ kasutamine on õige. Kui vaadata sama punkti teist poolt, siis on näha, et definitsioon inglise keeles on detailsem. Autor leiab, et antud juhul võiks eestikeelset definitsiooni korrigeerida – „välja arvatud juhul, kui ei ole võimalik neid vahetada või kasutada kohustise täitmise eesmärgil“.

RTJ-is toodud definitsiooni punkt „b“ vastab *IFRS for SME*-s esitatud definitsiooni punktile „a“, kuid jällegi on ingliskeelne variant detailsem. Seega autori ettepanek oleks täiendada RTJ-i definitsiooni järgmiselt: „varasid, mis eeldatavasti realiseeritakse või kavatsetakse müüa või tarbida ettevõtte tavapärase äritsükli käigus“. Eestikeelse definitsiooni punktid „c“ ja „d“ vastavad ingliskeelse definitsiooni punktidele „b“ ja „c“ ning siin probleeme ei esine. Definitsioonid on identsed, välja arvatud see, et eestikeelses mõistes on lisaks sulgudes toodud konkreetsed näited.

Kui võrrelda töö koostamise ajal kehtinud RTJ-ides toodud mõistet varem kehtinud RTJ-ides tooduga, siis ainus muutus ongi termini „raha ekvivalendid“ asendamine terminiga „rahalähendid“. Muus osas on definitsioon jäänud muutumatuks.

Termineid „käibevara“ ja „põhivara“ ei ole RPS-is defineeritud, kuid siiski kasutatakse neid RPS-i lisa 1 (Bilansiskeem). RPS-i lisa 1 toodud bilansiskeem nii eesti kui ka inglise keeles on esitatud magistritöö lisa 4.

Autori kommentaar: lisa 4 on toodud bilansiskeemid, mis on esitatud RPS-i kõige viimases redaktsioonis (redaktsiooni jõustumise kuupäev 01.01.2017; RT I, 27.12.2016, 3). Eelmise redaktsiooni (redaktsiooni jõustumise kuupäev 01.01.2016; RT I, 30.12.2015, 65) lisa 1 eesti ja inglise keeles ei ole omavahel võrreldavad kuna ingliskeelses versioonis ei ole lisa 1 täielik. Seal on toodud bilansikirjed vaid kuni kirjeni „Arenguväljaminekud“ (ingl. „*Development costs*“).

Autor soovib märkida, et RPS-i ingliskeelses versioonis kasutatakse termini „põhivara“ vastena terminit „*fixed assets*“. Termin „*fixed assets*“ tõlgitakse tõepoolest eesti keelde kui „põhivara“ (Toots, Alver 2008, 153), kuid sellist terminit ei leia *IFRS*-idest. Antud juhul suure ja väikese *IFRS*-i terminid on identsed ning kui eeldada, et RPS baseerub *IFRS*-idele, peaks ikkagi termini „*fixed assets*“ asemel kasutama „*non-current assets*“. Huvitav on fakt, et Euroopa Liidu uue raamatupidamisdirektiivi lisa 3 toodud bilansiskeemis (vt. lisa 5) on kasutusel ingliskeelne oskussõna „*fixed assets*“, mitte „*non-current assets*“, nagu näeb ette *IFRS*. Seega vastab RPS-i ingliskeelse versiooni termin Euroopa Liidu raamatupidamisdirektiivile. See ei ole vale, kuna RPS-is on sätestatud, et seadus loob õiguslikke aluseid ning kehtestab põhinõudeid rahvusvaheliselt tunnustatud põhimõtetest lähtuva raamatupidamise ja finantsaruandluse korraldamiseks. Viimaste all mõeldakse EL-i direktiive ja *IFRS*-e. Eriti väärib see tähelepanu

seetõttu, et EL-is puudub oma teoreetiline ja metoodiline baas, vaid on aktsepteeritud *IFRS*-e, kus terminit „*fixed assets*“ ei kasutata. Põhiline erinevus EL-i raamatupidamisdirektiivi ja rahvusvaheliste standardite oskussõnavara vahel tuleneb asjaolust, et *IFRS*-i terminoloogia on enamasti pärit USA-st, raamatupidamisdirektiivis on kasutatud aga inglise keele briti varianti (Alver, L., Alver, J., 2013). Oma magistritöö raames ei peatu autor sellel põhjalikumalt kuna see võib olla omaette uuringu objektiks.

Kuna olulisteks põhivara rühmadeks on materiaalne ja immateriaalne põhivara, peatub autor ka nendel mõistetel. Tabelis 3.1.3 on toodud termini „**materiaalne põhivara**“ definitsioonid mis on esitatud RTJ-ides ja väikeses *IFRS*-is.

Tabel 3.1.3. Termin „materiaalne põhivara“ definitsioonid

Termin	Definitsioon	Allikas
Materiaalne põhivara	materiaalne vara , mida ettevõtte kasutab toodete tootmisel, teenuste osutamisel või halduseesmärkidel (mitte äriühingust ettevõtte talle seatud eesmärkide täitmisel) ja mida ta kavatseb kasutada pikema perioodi jooksul kui üks aasta.	RTJ 5, § 7
<i>Property, plant and equipment</i>	<i>tangible assets</i> that: (a) <i>are held for use in the production or supply of goods or services, for rental to others, or for administrative purposes</i> , and (b) <i>are expected to be used during more than one period.</i>	<i>IFRS for SME 17.2</i>

Allikas: autori koostatud

Vaadates eesti- ja ingliskeelset definitsiooni võib tähele panna, et definitsiooni esimene pool on veidi erinev. Ingliskeelse definitsiooni „*are held for use in the production or supply of goods or services, for rental to others, or for administrative purposes*“ otsetõlge eesti keelde oleks „hoitakse tootmises kasutamiseks, toodete tarnimiseks, teenuste osutamiseks, rendile andmiseks või halduseesmärkidel“. Autor leiab et eestikeelses definitsioonis kasutatud sõnastus „*toodete tootmisel*“ on veidi kitsam kui inglise keeles kasutatud „*use in the production*“. Seda, mida kasutatakse toodete valmistamisel (*resp.* tootmisel), kasutatakse alati ka tootmises, kuid seda, mida kasutatakse tootmises, ei pruugi ilmtingimata kasutada otseselt mingisuguse konkreetse toote valmistamiseks. Näiteks tootmishoone – seda kasutatakse tootmises kuid sellega ei saa valmistada ühtegi toodet. Selleks on vaja paigutada sinna mingid seadmed, mida hakatakse kasutama just nimelt toodete valmistamiseks.

Teine oluline tunnus, mis on eestikeelsest definitsioonist välja jäänud, on võimalus, et materiaalet vara saab kasutada ka rendile andmiseks (*for rental to others*). Kui näiteks ettevõtte põhitegevuseks on tootmisseadmete rentimine, siis kvalifitseeruks see tegevus antud juhul teenuste osutamise alla. Kuid juhul, kui seadmete väljarentimine ei ole ettevõtte põhitegevuseks vaid ettevõtte annab rendile vaid mõne üksiku seadme, siis eestikeelse definitsiooni kohaselt ei tohi ta kajastada seda põhivarana. Autori arvates tuleks eestikeelset definitsiooni kindlasti täiendada.

Kui võrrelda RTJ-ides toodud mõistet varem kehtinud RTJ-ides tooduga, siis selles terminis ja definitsioonis muutusi pole toimunud.

RPS-is ei ole terminit „materiaalne põhivara“ defineeritud, kuid siiski on seda kasutatud RPS-i lisas 1 ehk bilansiskeemis (vt. lisa 4). Autor soovib märkida, et selle skeemi kohaselt on eestikeelse termini „materiaalsed põhivarad“ ingliskeelseks vasteks termin „*tangible assets*“. Nagu on näha tabelist 3.1.3, on termin „*tangible assets*“ termini „*property, plant and equipment*“ definitsiooni sees ning sellele vastab eestikeelne termin „materiaalne vara“ ja tõepoolest on selle termini eestikeelne tõlge „materiaalne vara“ (Toots, Alver 2008, 185). Termin „*tangible assets*“ on defineeritud kui „*physical and material (prescribable to touch) assets...*“ (Rosenberg, 1993, 330) mis eesti keeles on „füüsilised ja materiaalsed (katsutavad) varad“ ehk järelikult on see laiem mõiste kui „materiaalne põhivara“, sest iga materiaalne põhivara on materiaalne vara, kuid iga materiaalne vara ei pruugi sugugi olla materiaalne põhivara. Antud juhul ei ole küll *IFRS for SME*-s toodud mõiste relevantne kuna RPS lähtub ikkagi *IFRS*-ist, kuid termini „*property, plant and equipment*“ definitsioonid nii suures kui ka väikeses *IFRS*-is on peaaegu identsed. Ainuke erinevus on see, et suures *IFRS*-is on „*tangible assets*“ asemel kasutatud „*tangible items*“ (*IAS 16.6*). Seega, magistr töö autor arvab, et termini „*tangible assets*“ kasutamine RPS-is termini „materiaalne põhivara“ tähenduses ei ole korrekne, õigem oleks kasutada siiski „*property, plant and equipment*“. Samuti soovib autor märkida, et RPS on raamatupidamisdirektiiviga vastavuses, kus üheks põhivara liigiks on „*tangible assets*“ (vt. lisa 5).

Järgmine mõiste, mida autor käsitleb, on „**immateriaalne põhivara**“. Selle termini definitsioon on toodud tabelis 3.1.4.

Tuleb märkida, et selle mõiste puhul ei ole viidatud ühelegi *IFRS for SME* paragrahvile. Tekib mulje, et *IFRS for SME*-s ei ole selle termini analoogi. Vaatamata sellele, soovib

magistritöö autor juhtida tähelepanu asjaolule, et rahvusvahelistes standardites kasutatakse läbivalt sõna „entity“, mille eestikeelne vaste on „raamatupidamiskohustuslane“, definitsioonis aga kasutatakse sõna „ettevõte“. Autor on seisukohal, et vaadeldaval juhul oleks korrektsem kasutada sõna „raamatupidamiskohustuslane“ sõna „ettevõte“ asemel.

Tabel 3.1.4. Termin „immateriaalne põhivara“ definitsioon

Termin	Definitsioon
Immateriaalne põhivara	immateriaalne vara, mida ettevõtte kavatses kasutada pikema perioodi jooksul kui üks aasta.

Allikas: RTJ 5, § 7

RPS-i lisa 1 toodud bilansiskeemis on eestikeelsele oskussõnale „immateriaalne põhivara“ ingliskeelseks vasteks pakutud terminit „*intangible fixed assets*“ (vt. lisa 4). Sellist terminit ei ole toodud suures ega ka väikeses *IFRS*-is. Selle asemel on läbivalt kasutatud terminit „*intangible assets*“. Ka raamatupidamisdirektiivis kasutatakse oskussõna „*intangible assets*“ (vt. lisa 5). Seega vaatleb autor ka termini „*intangible assets*“ ja „**immateriaalne vara**“ definitsioone RTJ-is ja *IFRS for SME*-s, mis on toodud tabelis 3.1.5.

Tabel 3.1.5. Termin „immateriaalne vara“ definitsioonid

Termin	Definitsioon	Allikas
Immateriaalne vara	on füüsilise substantsita, teistest varadest eristatav mittemonetaarne vara.	RTJ 5, § 7
<i>Intangible asset</i>	<i>an identifiable non-monetary asset without physical substance.</i>	<i>IFRS for SME 18.2</i>

Allikas: autori koostatud

Nagu tabelist näha, pole eesti- ja ingliskeelse definitsiooni vahel vastuolusid. Kuna termin „immateriaalne põhivara“ on defineeritud termini „immateriaalne vara“ kaudu ning lisaks on täpsustatud, et seda kavatsetakse kasutada ühest aastast pikema perioodi jooksul, leiab autor, et antud juhul on eestikeelne termin „immateriaalne põhivara“ ja selle ingliskeelne analoog „*intangible fixed assets*“ isegi parem kui rahvusvahelistes standardites toodu.

Nii termin „immateriaalne põhivara“ kui ka termin „immateriaalne vara“ ei ole võrreldes varem kehtinud RTJ-ides toodud mõistetega muutunud.

Järgmine oluline mõiste on „**kohustis**“. Selle termini RPS-is, RTJ-ides, *IFRS*-is ja *IFRS for SME*-s toodud definitsioonid on esitatud tabelis 3.1.6.

Tabel 3.1.6. Termin „kohustis“ definitsioonid

Termin	Definitsioon	Allikas
Kohustis	raamatupidamiskohustuslase eksisteeriv kohustus, mis tuleneb mineviku sündmustest ja millest vabanemine eeldatavalt vähendab majanduslikult kasulikke ressursse	RPS, § 3
<i>Liability</i>	<i>existing obligation of an accounting entity which arises from past events and the release from which is expected to reduce the economically useful resources</i>	AA, § 3
Kohustis	raamatupidamiskohustuslase eksisteeriv kohustus, (a) mis tuleneb mineviku sündmustest; ja (b) millest vabanemine eeldatavalt vähendab majanduslikult kasulikke ressursse	RTJ 1, § 17
<i>Liability</i>	<i>a present obligation of the entity arising from past events, the settlement of which is expected to result in an outflow from the entity of resources embodying economic benefits</i>	IAS F.4.4
<i>Liability</i>	<i>a present obligation of the entity arising from past events, the settlement of which is expected to result in an outflow from the entity of resources embodying economic benefits</i>	<i>IFRS for SME 2.15</i>

Allikas: autori koostatud

Autor soovib kohe juhtida tähelepanu asjaolule, et nii *IFRS*-is kui ka *IFRS for SME*-s toodud mõisted on identsed. Järelikult ei tohiks ka RPS-is ja RTJ-ides toodud mõistete vahel olla lahknevusi. Tegelikult see nii ongi, nii RPS-i kui ka RTJ-i mõisted on täiesti identsed.

Autor on seisukohal, et eesti keeles kasutatud konstruktsioon „millest vabanemine“ ei vasta ingliskeelsele „*settlement of which*“. Sõna „*settlement*“ on defineeritud kui „*payment of an account*“ (Collin, 1991b, 248), mida eesti keelde võiks tõlkida kui „arve ära tasumine“. Suures inglise-eesti majandussõnaraamatus on tõlgitud sama sõna muuhulgas kui „kordaajamine“, „tasumine“, „maksmine“, „lahendamine“, „arveldus“ (2003, 618). Autori arvates kohustist saab täita. See hõlmab näiteks tarnijalt osutatud teenuse või ostetud kauba eest saadud arve ära tasumist aga ka varem kliendilt saadud ettemakse eest teenuse osutamist või kauba tarnimist tulevikus. Sõna „vabanemine“ on autori arvates liiga laia tähendusega, mis võib eeldada ka muid meetodeid kohustusest lahtisaamiseks, mida aga ei ole ingliskeelses definitsioonis silmas peetud.

Näiteks saab kohustusest vabaneda juhul, kui keegi teine tasub selle ära. Teiselt poolt on aga eestikeelses definitsioonis täpsustatud, et kohustusest vabanemisega peaks kaasnema majanduslikult kasulike ressurside vähenemine, kuid ei ole märgitud kelle omad need ressursid peaksid olema. Veel on autori arvates võimalik kasutada sõna „õiendamine“. Tegusõna „õiendama“ üks tähendusi on „korda ajama“, mis vastab ingliskeelsele tegusõnale „settle“, millest on omakorda moodustatud originaaldefinitsioonis kasutatud nimisõna „*settlement*“. Seega leiab autor, et eestikeelset definitsiooni peaks veidi muutma ja täiendama. Inglisekeelse definitsiooni otsetõlge eesti keelde oleks: „mille täitmine/õiendamine toob eeldatavasti kaasa raamatupidamiskohustuslase majanduslikku kasu sisaldavate ressurside väljamineku“.

Kui vaadata RPS-i tõlkes inglise keelde toodud definitsiooni, siis on selge, et inimene, kes on seda tõlkinud, pole *IFRS*-i definitsiooni näinud. RPS-i ingliskeelse definitsiooni tuletamisel on püütud otse tõlkida eestikeelset definitsiooni. Suures inglise-eesti majandussõnaraamatus on sõna „*release*“ tõlgitud kui „vabastamine“, „vabastus“, „lahti laskmine“ jt. (2003, 565). Sõna „*release*“ on defineeritud kui „*setting free*“ (Collin, 1991b, 227) ehk eesti keeles „vabastamine“. Vaadeldaval juhul ei ole üldse korrektne seda sõna kasutada, kuna see eeldab, et raamatupidamiskohustuslane ei vabane kohustusest ise vaid keegi teine peab ta kohustusest vabastama. Seega on esialgne mõte (*settlement of which*) veelgi rohkem moonutatud. RPS-i ingliskeelses tõlkes toodud definitsiooni kõige viimane osa on samuti eestikeelse definitsiooni otsetõlge. Seega, kuna eestikeelne definitsioon ei olnud täielik, ei ole ka ingliskeelne. Autor arvab, et seda peab kas täiendama – „*to reduce economically useful resources of an entity*“ või hoopis võiks üle võtta RPS-i *IFRS*-is toodud definitsiooni.

Kui võrrelda praegu kehtivates RPS-is ja RTJ-ides toodud definitsioone varem kehtinutes esitatutega, on selge, et definitsioonid on oluliselt parenenud. Mõlemad mõisted, nii RPS-i kui ka RTJ-i oma, olid ebakorrektsed kuna kohustus oli defineeritud võla kaudu. See on põhimõtteline viga, kuna iga võlg on küll kohustus, kuid iga kohustus ei pruugi olla võlg. Kohustus on palju laiem mõiste, mida ei saa defineerida kitsama mõiste abil, kuna see hõlmab endas palju rohkem kui lihtsalt võlgu. Kindlasti tuleb märkida, et varem kehtinud RPS-is ja RTJ-ides oli sõna „kohustus“ kasutamine oskussõnana väär, mis sai parandatud uuendatud RPS-is ja RTJ-ides, kus on toodud juba õige termin „kohustis“.

Olgu märgitud, et vaatamata sellele, et termin „kohustus“ asendati uuendatud RTJ-ides korrektse oskussõnaga „kohustis“, kasutatakse RTJ-ides jätkuvalt vana terminit „kohustus“ termini „kohustis“ tähenduses. RTJ-is 1 toodud RT-i kommentaari kohaselt otsustas RT kasutada parema loetavuse huvides mõlema *IFRS for SME*-s toodud termini „*obligation*“ ja „*liability*“ vastena sõna „kohustus“ kuna praktikas ja ka paljudes Eesti õigusaktides on kasutusel just nimelt sõna „kohustus“ ingliskeelse termini „*liability*“ vastena. Käesoleva töö autor on seisukohal, et see ei ole siiski õigustatud, kuna tegu on kahe väga erineva tähendusega mõistega. See, et praktikas laialt kasutatakse ühte sõna hoopis teise sõna tähenduses ongi põhimõistete ebakorrektsel määratlemise tagajärg. Ühes paragrahvis termini asendamine teisega ei pruugi anda mitte mingit tulemust kui jätkuvalt RTJ-ide teistes paragrahvides kasutatakse termini „kohustis“ asemel sõna „kohustus“. Pigem tekitab see hoopis ebatäpsusi ja võib lugejat eksitada. Kui RTJ 1 paragrahvis 17 on defineeritud termin „kohustis“ ja kohe järgmine paragrahv algab sõnadega „Kohustust kajastatakse bilansis juhul, kui ...“ siis võib lugejal tekkida küsimus: Mida tähendab „kohustus“? Peale selle, lugeja ei pruugi alati mõista, kas sõna „kohustus“ kasutatakse termini „kohustis“ tähenduses või ikkagi selle sõna laiemas, tavatähenduses. Seega arvab autor, et tuleks kõik RTJ-id üle vaadata ja parandada. Edaspidi magistritöös sellele temaatikale tähelepanu ei pöörata.

Kuna kohustised klassifitseeritakse lühi- ja pikaajalisteks, käsitleb autor ka neid. Tabelis 3.1.7 on toodud terminite „**lühiajaline kohustus**“ ja „**pikaajaline kohustus**“ definitsioonid, mis on esitatud RTJ-ides ja *IFRS for SME*-s.

Kohe võib märgata, et *IFRS for SME* definitsioon on pikem ja selle definitsiooni punkt „d“ on eestikeelsest definitsioonist üldse välja jäetud. Seega, ei ole eestikeelne definitsioon täielik. Selle punkti võiks eesti keelde tõlkida järgmiselt: „kohustisi, mille suhtes ei ole raamatupidamiskohustuslasel tingimusteta õigust kohustise täitmist edasi lükata rohkem kui 12 kuud pärast bilansipäeva“.

Taas tahab autor juhtida tähelepanu ingliskeelsele sõnale „*settle*“ ja selle eestikeelsele vastele „arveldama“. Tegusõna „arveldama“ tähendab „vastastikku maksekohustusi õiendama“ (Alver, J., Alver, L., 2011a, 80). Akadeemik Uno Mereste defineerib terminit „arveldus“ kui „maksekohustuse õiendamine iseseisvate majandusüksuste vahel, ..., mis võib toimuda kas võlgnetava summa sularahas üleandmise teel või mingi rahaasutuse (panga, hoiukassa) kaudu toimuva siirde ehk ülekande korras, mis puhul tasutav summa kirjendatakse pangas maksja

kontost saaja kontosse“ (2003a, 62–63). Kuigi ka ingliskeelne sõna „*settle*“ tähendab antud kontekstis eelkõige „tasuma“ (Collin, 1991b, 248), leiab autor siiski, et kuna kohustiseks võib olla näiteks kliendilt laekunud ettemakse, millisel juhul raamatupidamiskohustuslane ei pea talle midagi tasuma vaid vastupidi, peab mingi teenuse osutama või kauba tarnima. Seega, ei ole antud juhul sõna „arveldama“ kõige sobivam variant. Autor pakub muuta punkti „a“ järgmiselt: „kohustisi, mis eeldatavasti täidetakse ettevõtte tavapärase äri tsükli jooksul“.

Tabel 3.1.7. Termin „lühiajaline kohustus“ ja „pikaajaline kohustus“ definitsioonid

Termin	Definitsioon	Allikas
Lühiajaline kohustus	Lühiajaliste kohustustena kajastatakse järgnevaid kohustusi: (a) kohustusi, mis eeldatavasti arveldatakse ettevõtte tavapärase äri tsükli jooksul (näiteks võlad tarnijatele); (b) kohustusi, mida hoitakse eelkõige kauplemiseesmärgil; (c) kohustusi, mille maksetähtaeg on 12 kuu jooksul alates bilansipäevast (näiteks lühiajalised laenud). Kõiki muid kohustusi kajastatakse pikaajaliste kohustustena.	RTJ 2, § 17
<i>Current liability</i>	<i>An entity shall classify a liability as current when: (a) it expects to settle the liability in the entity's normal operating cycle; (b) it holds the liability primarily for the purpose of trading; (c) the liability is due to be settled within twelve months after the reporting date; or (d) the entity does not have an unconditional right to defer settlement of the liability for at least twelve months after reporting date. An entity shall classify all other liabilities as non-current.</i>	<i>IFRS for SME 4.7, 4.8</i>

Allikas: autori koostatud

Punktis „c“ on ingliskeelses definitsioonis kasutatud konstruktsiooni „*due to be settled*“, eesti keeles on aga selle asemel kasutatud sõna „maksetähtaeg“. Eesti keele seletava sõnaraamatu kohaselt on maksetähtaeg „maksmiseks määratud ajavahemik“ (EKSS). Nagu oli juba eelpool mainitud, ei pruugi kohustisega alati kaasneda maksmine, seega ei ole antud juhul pakutud sõna kõige parem tõlkevariant. Autori arvates, võiks punkti „c“ tõlkida eesti keelde kui „mille täitmise tähtaeg on 12 kuu jooksul alates bilansipäevast“.

Uuendatud RTJ-ides toodud termini „lühiajaline kohustus“ definitsioon ei ole muutunud võrreldes enne 1. jaanuari 2016. aastat kehtinud RTJ-ides tooduga.

Viimane bilansimõiste, mida autor käsitleb, on „**omakapital**“. Tabelis 3.1.8 on esitatud RPS-is, RTJ-ides, *IFRS*-is ning *IFRS for SME*-s toodud mõisted.

Tabel 3.1.8. Termin „omakapital“ definitsioonid

Termin	Definitsioon	Allikas
Omakapital	jääkosalus raamatupidamiskohustuslase varades pärast tema kõigi kohustiste mahaarvamist	RPS, § 3
Owner's equity	<i>residual holding</i> in the assets of an accounting entity after the deduction of all of its liabilities	AA, § 3
Omakapital (netovara)	jääkosalus raamatupidamiskohustuslase varades pärast tema kõigi kohustuste mahaarvamist	RTJ 1, § 21
Equity	the <i>residual interest</i> in the assets of the entity after deducting all its liabilities	IAS F.4.4
Equity	the <i>residual interest</i> in the assets of the entity after deducting all its liabilities	IFRS for SME 2.15

Allikas: autori koostatud

Kuna antud juhul *IFRS*-i ja *IFRS for SME* mõisted on identsed, peaksid ka RPS-is ja RTJ-ides toodud mõisted kattuma. Tegelikult peaaegu nii ongi. Ainuke erinevus RPS-is ja RTJ-ides toodud definitsioonides on see, et RTJ-ides kasutatakse endiselt sõna „kohustus“ termini „kohustis“ tähenduses, mis on aga väär. Samuti soovib autor juhtida tähelepanu oskussõnale „omakapital“. RTJ-ides pakutakse samaväärselt selle termini sünonüümiks terminit „netovara“. RPS-i VTK ühes lisas on professor Jaan Alver avaldanud arvamust, et kuna bilansis passivapoolel vara ei kajastata, ei saa ka passivas kasutada nimetust, mis sisaldab sõna „vara“. Veel mainib professor, et terminil „omakapital“ on ka majanduslik sisu – sisuliselt on see nõudeõigus varale. Kui otsida termini „netovara“ definitsiooni sõnastikus, siis suunatakse terminile „puhasvara“, mis on omakorda defineeritud kui „ettevõtte vara ja kohustiste vahe bilansis“ (Alver, J., Alver, L., 2011b, 251). Kui vaadata termini „*net assets*“ definitsioone ingliskeelsetes erialasõnastikes (tabel 3.1.9), siis on näha, et terminil puudub majanduslik sisu, see on puhtalt tehniline termin (ingl. *technical term*), mis selgitab arvutusvalemit (vara miinus kohustised). Seega on autor arvamusel, et nende kahe termini – „omakapital“ ja „netovara“ – samastamine ei ole õigustatud.

Kommenteerides RPS-i ingliskeelses tõlkes toodud definitsiooni, soovib autor juhtida tähelepanu sellele, et *IFRS*-ides toodud „*residual interest*“ asemel kasutatakse RPS-is „*residual holding*“. Collin defineerib sõna „*interest*“ kui „money invested in a business or financial share in a business“ (1991b, 135), mida eesti keelde võiks tõlkida kui „ettevõttesse investeeritud raha või ettevõtte aktsia/osa“. Termin „*holding*“ on Collini sõnastikus defineeritud kui „*a group of shares*

owned“ (1991a, 115) ehk „omatud aktsiate/osade hulk“. Akadeemik Uno Mereste defineerib sõna „osalus“ kui „teatud osa omamine aktsiaseltsi või osahingu kapitalist, mis väljendub teatava hulga aktsiate või osakute omamises“ (2003b, 50). Seega, kuna mõlemad ingliskeelsed terminid eeldavad osalust ettevõttes aktsia või osa omamise kaudu, võib neid pidada antud kontekstis sünonüümideks.

Tabel 3.1.9. Mõiste „*net assets*“ ja selle tõlge eesti keelde

Mõiste	Tõlge	Allikas
<i>Net assets = value of all the property of a company after taking away what the company owes</i>	Netovara – ettevõtte kogu vara väärtus pärast tema võlgade mahaarvamist	Collin, 1991b, 172
<i>Net assets – the value of a company according to the balance sheet. It is calculated by taking fixed assets plus current assets less liabilities owed to all except the owners of the company...</i>	Netovara – ettevõtte väärtus vastavalt bilansile. Arvutatud kui põhivara pluss käibevara miinus kohustised, v.a. kohustised ettevõtte omanike ees ...	Bannock, Manser, 1990, 144

Allikas: autori koostatud

Kui võrrelda praegu kehtivas RPS-is ja RTJ-ides esitatud mõisteid varem kehtinud RPS-is ja RTJ-ides toodutega, siis on need märgatavalt muutunud. Varem puudus nii RPS-i kui ka RTJ-i mõistel majanduslik sisu. Termin „omakapital“ oli defineeritud kui „varade ja kohustuste vahe“. Nüüd on olukord parenenud, kuna „omakapital“ on defineeritud kui „jääkosalus varades“ ehk definitsioon kajastab ka majanduslikku sisu – nõudeõigust varale.

3.2. Kasumiaruande mõistestik

Järgnevalt analüüsitakse oskussõna „tulu“. RPS-is, RTJ-ides ning suures ja väikeses *IFRS*-is toodud oskussõna „**tulu**“ definitsioonid on esitatud tabelis 3.2.1.

Kõigepealt tuleb märkida, et suures ja väikeses *IFRS*-is toodud definitsioonid ei ole identsed. Esiteks, suures *IFRS*-is on kasutusel sõnapaar „*accounting period*“ ning väikeses *IFRS*-is „*reporting period*“, mis on mõlemad tõlgitud eesti keelde kui „aruandeperiood“. Suures eesti-inglise majandussõnaraamatus on sõna „aruandeperiood“ võimalikeks vasteteks pakutud „*reporting period*“ ja „*accounting period*“ (2004, 43). *IFRS for SME* terminite sõnastikus on

„reporting period“ defineeritud kui „the period covered by financial statements or by an interim financial report”, mida võiks eesti keelde tõlkida kui „periood, mida hõlmavad finantsaruanded või vahefinantsaruanne“. Collin defineerib „accounting period“ kui „period usually covered by a company’s accounts“ (1991b, 3), mis eesti keeles on „periood, mida tavaliselt hõlmavad ettevõtte aruanded“. Definiitsioonidest selgub, et ingliskeelsed terminid „reporting period“ ja „accounting period“ on sünonüümid ning neid võib eesti keelde tõlkida kui „aruandeperiood“.

Tabel 3.2.1. Termin „tulu“ definiitsioonid

Termin	Definiitsioon	Allikas
Tulu	majandusliku kasu suurenemine aruandeperioodil vara lisandumise või suurenemisena või kohustiste vähenemisena , mille tulemusel omakapital suureneb, välja arvatud omanike sissemaksed omakapitali	RPS, § 3
Income	<i>an increase in economic benefits during the accounting period through an addition or increase in assets or reduction in liabilities as a result of which the owners' equity increases, excluding the owners' contributions to the owners' equity</i>	AA, § 3
Tulu	majandusliku kasu suurenemine aruandeperioodil vara lisandumise või suurenemisena või kohustuste vähenemisena , mille tulemusel omakapital suureneb, välja arvatud omanike sissemaksed omakapitali	RTJ 1, § 24
Income	<i>Increases in economic benefits during the accounting period in the form of inflows or enhancements of assets or decreases of liabilities that result in increases in equity, other than those relating to contributions from equity participants</i>	IAS F.4.25
Income	<i>increases in economic benefits during the reporting period in the form of inflows or enhancements of assets or decreases of liabilities that result in increases in equity, other than those relating to contributions from equity investors</i>	IFRS for SME 2.23

Allikas: autori koostatud

IFRS-ides kasutatud sõnaühend „inflows or enhancements of assets” on tõlgitud eesti keelde kui „vara lisandumine või suurenemine“ ja RPS-i ingliskeelses tõlkes on selle vasteks „addition or increase in assets“. Eestikeelne tõlge ei ole otsetõlge inglise keelest, kuid vaatamata sellele, edastab see sisu õigesti. Seevastu RPS-i ingliskeelse definiitsiooni tuletamisel tõlgiti otse RPS-i eestikeelne definiitsioon. Sel põhjusel erineb RPS-i ingliskeelses tõlkes toodud definiitsioon IFRS-ide omast, kuid autori arvates ei takista see mõistest arusaamist. Sama võib märkida ka teise IFRS-ides toodud sõnaühendi „decreases of liabilities“ kohta, mis on tõlgitud eesti keelde

kui „kohustiste vähenemine“ (RTJ-is „kohustuste vähenemine“) ja eesti keelest uuesti inglise keelde kui „*reduction in liabilities*“. Collin defineerib sõna „*decrease*“ kui „*fall or reduction*“ (1991b, 67) ehk järelikult on need sõnad inglise keeles sünonüümid ning neid saab kasutada teineteise tähenduses.

Definitsiooni kõige viimast osa kommenteerides tuleb märkida, et suure ja väikese *IFRS*-i definitsioonid on pisut erinevad, samal ajal kui RPS-i ja RTJ-i definitsioonid on identsed. *IFRS*-is on kasutusel sõnapaar „*equity participants*” ning *IFRS for SME*-s on kasutusel „*equity investors*”, mõlemad on tõlgitud eesti keelde kui „omanikud” ning RPS-i ingliskeelses tõlkes on selle vasteks „*owners*”. On selge, et *IFRS*-ides mõeldakse selle all aktsionäre ja/või osanikke. Eesti keele seletavas sõnaraamatus on sõna „omanik” defineeritud kui „see, kellele miski (omandina) kuulub, kellel miski (v. keegi) on“ (EKSS). Akadeemik Uno Mereste defineerib sama sõna kui „füüsilist või juriidilist isikut, kellele midagi kuulub tema omandina“ (2003b, 39) ehk eestikeelses definitsioonis kasutatud termin „omanik“ on palju laiem kui *IFRS*-ides kasutatud „*equity participant*“ või „*equity investor*“. Seega leiab magistritöö autor, et eestikeelset definitsiooni tuleks täpsustada. Autor pakub asendada sõna „omanik“ sõnaga „aktsionär“ ja „osanimik“ või väljendiga „aktsiate või osade omanik“. Sama kehtib ka RPS-i ingliskeelses tõlkes toodud definitsiooni kohta. Sõna „*owner*“ on defineeritud kui „*person who owns something*“ (Collin, 1991b, 185) ehk „isik, kes midagi omab“. Antud juhul, nagu ka eesti keeles, on see terminina liiga laia tähendusega ning autor pakub asendada kas sõnaga „*shareholder*“ või üle võtta *IFRS*-is kasutatud termin „*equity participant*“.

Kui võrrelda termini „tulu“ definitsiooni vana RPS-i definitsiooniga, siis on see oluliselt muutunud. Vanas RPS-is ja ka varem kehtinud RTJ-ides defineeriti tulu sissetulekute kaudu, mis on põhimõtteline viga. Mainitud käsitlus on kassapõhine, kuid tegelikult kajastatakse tulu kasumiaruandes tekkepõhiselt. Tulu seostamine raha liikumisega on väär. Vahel ei eelda tulu üldse raha liikumist (näiteks välisvaluutas fikseeritud nõuete ja/või kohustiste ümberhindlusest tekkiv tulum). Seega on uues RPS-is definitsioon oluliselt parenenud.

Järgmine oskussõna, mida autor käsitleb, on „**kulu**“. Tabelis 3.2.2 on toodud RPS-is, RTJ-is, *IFRS*-is ja *IFRS for SME*-s esitatud definitsioonid. Kuna termin „kulu“ on defineeritud terminile „tulu“ väga sarnasel viisil ning mõned definitsioonis kasutatud sõnad, mis olid varem käsitletud, korduvad, ei peatu autor nendel põhjalikult.

Tabel 3.2.2. Termin „kulu“ definitsioonid

Termin	Definitsioon	Allikas
Kulu	majandusliku kasu vähenemine aruandeperioodil vara vähenemise, ammendumise või amortisatsioonina või kohustiste tekkimisena , mille tulemusena omakapital väheneb, välja arvatud omakapitali arvel omanikele tehtud väljamaksed	RPS, § 3
Expenses	<i>a reduction in economic benefits during the accounting period through a reduction, exhaustion or depreciation of assets or liabilities as of a result of which the owners' equity decreases, excluding payments made to the owners on account of the owners' equity</i>	AA, § 3
Kulu	majandusliku kasu vähenemine aruandeperioodil vara vähenemise, ammendumise või amortisatsioonina või kohustuste tekkimisena , mille tulemusena omakapital väheneb, välja arvatud omakapitali arvel omanikele tehtud väljamaksed	RTJ 1, § 25
Expenses	<i>decreases in economic benefits during the accounting period in the form of outflows or depletions of assets or incurrences of liabilities that result in decreases in equity, other than those relating to distributions to equity participants</i>	IAS F.4.25
Expenses	<i>decreases in economic benefits during the reporting period in the form of outflows or depletions of assets or incurrences of liabilities that result in decreases in equity, other than those relating to distributions to equity investors</i>	IFRS for SME 2.23

Allikas: autori koostatud

Nii suures kui ka väikeses *IFRS*-is on kasutusel väljend „*decreases in economic benefits*“, mis on tõlgitud eesti keelde kui „majandusliku kasu vähenemised“. See on õige. RPS-i ingliskeelses tõlkes kasutatakse aga selle vastena „*reduction in economic benefits*“. Nagu eelpool oli juba mainitud, on inglise keeles sõnad „*decrease*“ ja „*reduction*“ sünonüümid. Seega ei ole antud juhul tegu veaga.

Nii suures kui ka väikeses *IFRS*-is on kasutatud „*outflows or depletion*“. Eesti keeles on nende kahe ingliskeelse sõna asemel kasutatud kolme sõna – „vähenemine“, „ammendumine“ ja „amortisatsioon“. Inglisekeelset sõna „*outflow*“ ei ole eesti keelde tõlgitud otse, kuid vaatamata sellele jääb sisu samaks. Inglisekeelse sõna „*depletion*“ tõlge eesti keelde on „ammendumine“ (Toots, Alver 2008, 63) ning vaadeldaval juhul esindab see ka depretsatsioon ja amortisatsiooni. Seega, ei ole magistritöö autori arvates tarvidust definitsiooni lisada sõna „amortisatsioon“. Vastasel juhul võib tekkida küsimus, miks amortisatsioon (ingl. *amortisation*) on kulu ja depretsatsioon (ingl. *depreciation*) ei ole.

IFRS-ide järgi on majandusliku kasu vähenemine kas vara vähenemine või ammendumine (*outflows or depletions of assets*) või kohustiste tekkimine (*incurrences of liabilities*). RPS-i ingliskeelsest tõlkest on sõna „*incurrences*” üldse välja jäetud ning selle tulemusena muutub definitsiooni sisu pöördeliselt – „*reduction, exhaustion or depreciation of assets or liabilities*”. Tuleb välja, et RPS-i ingliskeelse tõlke kohaselt on majandusliku kasu vähenemine nii vara kui ka kohustiste vähenemine või ammendumine, mis on aga vale. Peale selle, RPS-i ingliskeelse definitsiooni tuletamisel üritati tõlkida otse eestikeelset definitsiooni ning autori arvates ei ole see käesoleval juhul õigustatud. Näiteks amortisatsioon on tõlgitud kui „*depreciation*” kuigi inglise keeles eristatakse amortisatsiooni (ingl. *amortisation*) ja depretsiatsiooni (ingl. *depreciation*). Lisaks sellele, originaalis (*IFRS*-i definitsioonis) ei ole üldse amortisatsiooni ega depretsiatsiooni mainitud. Samuti ei ole ka sõnad „*exhaustion*“ ja „*depletion*“ absoluutsed sünonüümid. Autor leiab, et mõistlikum oleks RPS-i ingliskeelsesesse tõlkesse üle võtta *IFRS*-is toodud definitsioon.

Collin defineerib tegusõna „*distribute*“ kui „*to share out dividends*“ (1991a, 73) ehk „jagada dividende“. Nimisõna „*distribution*“ üheks võimalikuks definitsiooniks on „*payment of dividends to shareholders*“ (Ibid.) ehk eesti keeles „dividendide väljamaksmine aktsionäridele/osanikele“. Seega, rõhutatakse just nimelt dividende. Eestikeelses definitsioonis on lisaks kasutatud väljendit „omakapitali arvel“, mida originaalis ei ole, kuid millel on oluline majandusüksuse tähendus. Ilma selleta ei oleks eestikeelne definitsioon korrektne, kuna omanik (aktsionär või osanik) võib olla samas ettevõttes palgatöötaja ning talle makstakse palka igakuiselt. Sellisel juhul ei tohiks tema palgakulu kasumiaruandes kuluna kajastada, kuna see on omanikule tehtud väljamakse. Kuid tänu sellele, et eesti keeles on definitsioonis täpsustus („omakapitali arvel“), segadust ei teki. Nagu eespool oli juba mainitud, pakub autor asendada sõna „omanik“ väljendiga „aktsionär või omanik“ ning RPS-i ingliskeelses tõlkes kasutatud sõna „*owner*“ sõnaga „*shareholder*“ või „*equity participant*“.

Kui võrrelda uues ja vanas RPS-is toodud definitsioone, siis on selge, et definitsioon on muutunud paremaks. Varem oli kulu defineeritud väljaminekute kaudu, mis on kassapõhine käsitlus. Sarnaselt tulule, ei pruugi kulu tekkimine sugugi alati eeldada rahalist väljaminekut. Samuti ei pruugi iga väljaminek tähendada kulu tekkimist. Näiteks põhivara soetamine raha eest – rahaline väljaminek on toimunud, kuid kulu ei ole tekkinud. Seega, ei ole korrektne samastada kulu tekkimist väljaminekuga.

Viimane kasumiaruande mõiste, millel autor oma töös peatub, on mõiste „**kasum (kahjum)**“. Selle termini definitsioonid on toodud tabelis 3.2.3.

Tabel 3.2.3. Termin „kasum (kahjum)“ definitsioonid

Termin	Definitsioon	Allikas
Kasum (kahjum)	raamatupidamiskohustuslase aruandeperioodi tulude ja kulude vahe	RPS, § 3
<i>Profit (loss)</i>	<i>the difference between the income and expenses of an accounting entity during an accounting period</i>	AA, § 3
Kasum (kahjum)	raamatupidamiskohustuslase aruandeperioodi kas kõigi või teatud liiki tehingutega seotud tulude ja kulude vahe	RTJ 1, § 31
<i>Profit or loss</i>	<i>The total of income less expenses, excluding the components of other comprehensive income</i>	IAS 1.7
<i>Profit or loss</i>	<i>The total of income less expenses, excluding the components of other comprehensive income</i>	<i>IFRS for SME</i> terminite sõnastik

Allikas: autori koostatud

Antud juhul on nii *IFRS*-i kui ka *IFRS for SME* definitsioon absoluutselt identsed, seega peaksid ka RPS-is ja RTJ-ides toodud mõisted olema identsed. Tegelikult see nii ei ole. Ühelt poolt on nii RPS-i kui ka RTJ-i definitsioon detailsem, kuna täpsustatakse, et tegu on konkreetse raamatupidamiskohustuslase ja konkreetse aruandeperioodi tulude ja kuludega. Teiselt poolt aga on RPS-i eestikeelsest definitsioonist jäetud välja originaaldefinitsiooni üks osa (*excluding the components of other comprehensive income*). Autori ettepanek on täiendada RPS-i definitsiooni järgmiselt: „raamatupidamiskohustuslase aruandeperioodi tulude ja kulude vahe, välja arvatud muu koondkasumi komponendid“. RTJ-ides toodud definitsioon erineb RPS-is toodust just selle poolest, et seal on täpsustatud, et tegemist võib olla kas kõigi või teatud liiki tehingutega seotud tulude ja kuludega. Autor leiab, et see sõnastus ei ole täpne ning ei edasta originaaldefinitsiooni sisu üldse. Autor pakub RTJ-i definitsiooni muuta, nii nagu ka RPS-i eestikeelset definitsiooni. RPS-i ingliskeelne definitsioon on põhimõtteliselt eestikeelse definitsiooni otsetõlge. Vaadeldaval juhul ei ole see *IFRS*-is toodud definitsiooniga identne, kuid vaatamata sellele ei mõjuta mõistest arusaamist. Ainuke täpsustus, mida autori arvates tasub definitsiooni teha, on see, et *IFRS*-i definitsiooni kohaselt ei ole vaja võtta arvesse muu koondkasumi komponente. Seega, autor pakub täiendada RPS-i ingliskeelset definitsiooni järgmiselt: „*the difference between*

the income and expenses of an accounting entity during an accounting period, excluding the components of other comprehensive income”.

Võrreldes varem kehtinud RPS-is ja RTJ-ides esitatud mõistetega, ei ole mõiste „kasum (kahjum)“ üldse muutunud.

3.3. Juhendites kasutatud muudest mõistetest

Selles jaotises käsitletakse muid RTJ-ides enam kasutatavaid oskussõnu. Esimene mõiste, millel magistritöö autor peatub, on „soetusmaksumus“. Termin „soetusmaksumus“ definitsioonid on toodud tabelis 3.3.1.

Tabel 3.3.1. Termin „soetusmaksumus“ definitsioonid

Termin	Definitsioon	Allikas
Soetusmaksumus	vara omandamise või ehitamise ajal vara eest makstud raha või üleantud mitterahalise tasu õiglane väärtus	RTJ 5, § 7
<i>Historical cost</i>	<i>the amount of cash or cash equivalents paid or the fair value of the consideration given to acquire the asset at the time of its acquisition</i>	<i>IFRS for SME 2.34a</i>

Allikas: autori koostatud

Kõigepealt paistab silma, et ingliskeelses definitsioonis kasutatakse „*cash or cash equivalents*“ samal ajal kui eesti keeles on vaid üks sõna „raha“ ehk sõnapaar „*cash equivalents*“ on eestikeelsest definitsioonist lihtsalt välja jäetud. Autor leiab, et see ei ole korrektne ja RTJ-i definitsiooni peab täiendama.

Samuti soovib autor juhtida tähelepanu sellele, et inglise keeles on kasutusel sõna „*acquisition*“, kuid eesti keeles kasutatakse kahte sõna – „omandamine“ ja „ehitamine“. Inglisekeelsele variandile vastab eestikeelne sõna „omandamine“ ning väikeses *IFRS*-is toodud definitsioonis sõna „ehitamine“ (ingl. *construction*) üldse puudub. Autor on seisukohal, et vaatamata sellele, et eestikeelne variant ei vasta üks-üheselt originaalile, ei ole see siiski väär, kuna vara saab mitte ainult osta, vaid ka ettevõttesiseselt luua. Seega, ei ole antud juhul tegu veaga.

Ingliskeelses definitsioonis kasutatakse sõna „*consideration*“. Bannock ja Manser defineerivad termini „*consideration*“ kui „*that which is given in exchange for something else, i.e. the total amount of cash, goods or other property, or rights to cash or property ...*“ (1990, 51) ehk eesti keeles „see, mis anti millegi eest vastutasuks, näiteks raha, kaubad või muu vara või õigus rahale või varale“. Eestikeelses definitsioonis kasutatakse selle vastena väljendit „mitterahaline tasu“. Eesti keele seletavas sõnaraamatus on sõna „tasu“ defineeritud kui „töö v. teenuse eest saadav (v. makstav) rahasumma vm. materiaalne väärtus“ (EKSS). Sisuliselt see definitsioon vastab ingliskeelse sõna „*consideration*“ tähendusele, kuna eeldab, et see võib olla nii raha kui ka „mitteraha“. Seega ei ole korrektne tõlkida ingliskeelset sõna „*consideration*“ kui „mitterahaline tasu“, kuna see võib olla ka rahaline. Kuid arvestades seda, et definitsiooni esimeses pooles on juba rahaline aspekt välja toodud („makstud raha“), leiab autor, et on loogiline sellele midagi vastu seada ning rõhutada just mitterahalist tasu.

Lisas 6 on toodud oskussõna „soetusmaksumus“ teistes RTJ-ides toodud definitsioonid. Autor märgib, et definitsioonid pisut erinevad üksteisest. Näiteks RTJ-is 4 (Varud) kasutatakse konstruktsiooni „omandamise või töötlemise ajal“ ning RTJ-is 7 (Bioloogilised varad) kasutatakse konstruktsiooni „omandamise ajal“, kusjuures mõlemas RTJ-is on viidatud ühele ja samale *IFRS for SME* paragrahvile. Miks nendes RTJ-ides on termini „soetusmaksumus“ definitsioonid erinevad, jääb autori jaoks arusaamatuks. RTJ-is 3 (Finantsinstrumendid) on kasutusel sõna „omandamisel“ ning puudub viide väikese *IFRS*-i paragrahvile. Viimasel juhul on see loogiline, kuna finantsinstrumenti pole võimalik ehitada või töödelda.

Järgmine oskussõna, mida autor käsitleb, on „**amortisatsioon**“. Termini „amortisatsioon“ definitsioonid on esitatud tabelis 3.3.2.

Tabel 3.3.2. Termini „amortisatsioon“ definitsioonid

Termin	Definitsioon	Allikas
Amortisatsioon	vara amortiseeritava osa kandmine kulusse vara kasuliku eluea jooksul	RTJ 5, § 7
<i>Amortisation / depreciation</i>	<i>the systematic allocation of the depreciable amount of an asset over its useful life</i>	<i>IFRS for SME</i> terminite sõnastik

Allikas: autori koostatud

Selle mõiste juures soovib autor kõigepealt juhtida tähelepanu terminile. Väikeses *IFRS*-is on kasutusel kaks erinevat terminit, mis on defineeritud *IFRS for SME* terminite sõnastikus ühtemoodi. Kuid kui vaadata *IFRS for SME* materiaalselt ja immateriaalselt põhivara puudutavaid peatükke (vastavalt peatükk 17 ja 18), siis võib märgata, et materiaalse põhivara puhul kasutatakse ingliskeelset terminit „*depreciation*“ ning immateriaalse põhivara puhul terminit „*amortisation*“. RTJ-ides aga kasutatakse läbivalt nii ühe kui ka teise puhul alati ühte sõna („amortisatsioon“), mis ei ole õige. Samuti on termin „*depreciable amount*“ ingliskeelsest definitsioonist tõlgitud eesti keelde kui „amortiseeritav osa“, mitte „depretsieeritav osa“.

Inglise keeles kasutatakse definitsioonis väljendit „*systematic allocation*“, mis on eesti keelde tõlgitud kui „kandmine kulusse“. Antud juhul ei ole tegemist otsetõlkega ning autor leiab, et see on mõistlik, kuna otsetõlge ei ütleks tõenäoliselt lugejale mitte midagi. Vaatamata sellele, arvab autor, et eestikeelne variant on siiski keeleliselt ebakorrekne. Selleks, et midagi kuhugi kanda, peab see koht, kuhu kanda („kuhugi“), olema. Kulu on abstraktne mõiste, sellel pole füüsilist substantsi. Seega on autor on seisukohal, et vaadeldaval juhul oleks korrektsem kasutada väljendit „kajastamine kuluna“. Veel üks täpsustus, mida autori arvates võiks eestikeelsesse definitsiooni sisse viia on see, et kuluna kajastamine on süstemaatiline (*systematic allocation*) ehk teatud perioodilisusega korduv tegevus, mitte ühekordne tegevus.

Järgnevalt analüüsitakse terminit „**kasulik eluiga**“, Selle termini RTJ-is ja *IFRS for SME*-s toodud definitsioonid on esitatud tabelis 3.3.3.

Tabel 3.3.3. Termin „kasulik eluiga“ definitsioonid

Termin	Definitsioon	Allikas
Kasulik eluiga	periood, mille jooksul vara ettevõtte poolt tõenäoliselt kasutatakse ; või tooteühikute (või muude sarnaste ühikute) arv, mida ettevõtte antud vara kasutamisest saab	RTJ 5, § 7
<i>Useful life</i>	<i>the period over which an asset is expected to be available for use by an entity or the number of production or similar units expected to be obtained from the asset by an entity.</i>	<i>IFRS for SME</i> terminite sõnastik

Allikas: autori koostatud

Võrreldes omavahel RTJ-is ning väikeses *IFRS*-is toodud mõistet, soovib autor juhtida tähelepanu sellele, et originaalis kasutatakse väljendit „*available for use*“. Seda väljendit saab

tõlkida eesti keelde kui „kasutusvalmis“, kuigi RTJ-ides on selle vasteks tegusõna „kasutatakse“. Autor leiab, et nendel sõnastustel on oluline sisuline erinevus. See, kas ese on kasutusvalmis või mitte ei tähenda veel, et eset hakatakse tegelikult kasutama või mitte. Autor leiab, et kasutada saab ka neid asju, mis ei ole veel isegi kasutusvalmis ning vastupidi – ese võib olla kasutusvalmis, kuid keegi ei kasuta seda. Seega, autor leiab, et RTJ-ides toodud definitsiooni tuleks korrigeerida ning viia see *IFRS for SME*-s tooduga kooskõlla. Muus osas RTJ-ide ja *IFRS for SME* definitsiooni vahel lahknevusi ei esine.

Järgmisena käsitleb autor oskussõna „**lõppväärtus**“. Selle definitsioonid on toodud tabelis 3.3.4.

Tabel 3.3.4. Termin „lõppväärtus“ definitsioonid

Termin	Definitsioon	Allikas
Lõppväärtus	summa, mida ettevõte saaks vara võõrandamisel täna (miinus vara võõrandamisega seotud müügikulutused), juhul, kui vara oleks sama vana ja samas seisukorras, nagu ta on eeldatavasti tema kasuliku eluea lõppedes	RTJ 5, § 7
<i>Residual value</i>	<i>the estimated amount that an entity would currently obtain from disposal of an asset, after deducting the estimated costs of disposal, if the asset were already of the age and in the condition expected at the end of its useful life</i>	<i>IFRS for SME</i> terminite sõnastik

Allikas: autori koostatud

Üldjoontes vastavad RTJ-is ja *IFRS for SME*-s toodud definitsioon teineteisele, kuigi eestikeelne variant ei ole originaaldefinitsiooni otsetõlge. Tuleb veelkord märkida, et eestikeelses definitsioonis kasutatakse sõna „ettevõte“, mis ei vasta ingliskeelsele sõnale „entity“ täiel määral. Nagu varem sai juba mainitud, termini „entity“ korrektne tõlge eesti keelde on „raamatupidamis-kohustuslane“. Lisaks sellele, on veel üks erinevus eesti- ja ingliskeelse definitsiooni vahel, millel autor soovib peatuda. Originaaldefinitsioonis esineb ebakindlust. Nimelt räägitakse seal hinnangulisest summast, mida majandusüksus võiks saada vara võõrandamisest ja hinnangulistest kuludest, mida on vaja teha selleks, et vara võõrandada. See on majandusüksuse juhtkonna subjektiivne hinnang, kuna mitte keegi ei saa sajaprotsendiliselt väita, millise summa eest saab konkreetset vara võõrandada ning kui suuri kulutusi tuleb selleks teha. Seega, autor pakub muuta

definiitsiooni järgmiselt: „hinnanguline summa, mida majandusüksus saaks vara võõrandamisel täna (miinus hinnangulise vara võõrandamisega seotud müügikulutused), ...“.

Viimane oskussõna, mida autor oma töös käsitleb, on „õiglane väärtus“. Selle definiitsioonid on esitatud tabelis 3.3.5.

Tabel 3.3.5. Termin „õiglane väärtus“ definiitsioonid

Termin	Definiitsioon	Allikas
Õiglane väärtus	summa, mille eest on võimalik vahetada vara või arveldada kohustust teadlike, huvitatud ja sõltumatute osapoolte vahelises tehingus	RTJ 5, § 7
<i>Fair value</i>	<i>the amount for which an asset could be exchanged, or a liability settled, between knowledgeable, willing parties in an arm's length transaction</i>	<i>IFRS for SME 2.34</i>

Allikas: autori koostatud

Kõigepealt soovib autor märkida ingliskeelse oskussõna „*fair value*“ ebaõnnestunud tõlkevarianti. Autor on seisukohal, et õiglus ja/või ebaõiglus seonduvad pigem moraalnormidega, mida ei saa aga nõuda finantsaruannetelt. Finantsaruanded peaksid kajastama tegelikkust, reaalsust. Reaalsus aga ei pruugi olla sugugi õiglane. Seega leiab autor, et vaadeldaval juhul oleks korrektsem tõlkida ingliskeelne termin „*fair value*“ eesti keelde kui „reaalväärtus“.

Ingliskeelse definiitsiooni teises pooles kasutatakse konstruktsiooni „*knowledgeable, willing parties in an arm's length transaction*“, mis on tõlgitud eesti keelde kui „teadlike, huvitatud ja sõltumatute osapoolte vahelises tehingus“. Ingliskeelsele sõnale „*knowledgeable*“ vastab eestikeelne sõna „teadlik“ ning sõnale „*willing*“ sõna „huvitatud“, mis on õige originaali otsetõlge. Seevastu püsiväljend „*arm's length transaction*“ ei ole eesti keelde otse tõlgitud kuna eestikeelsele lugejale see ei ütleks midagi.

Bannock ja Manser defineerivad püsiväljendit „*arm's length*“ kui „*as between financially unrelated parties*“ (1990, 20) ehk „omavahel finantsiliselt mitteseotud osapoolte vahel“. Collin defineerib väljendit „*to deal with someone at arm's length*“ väga sarnasel moel – „*to deal as if there were no financial link between the two parties (as when a company buys a service from one of its subsidiaries)*“ (1991a, 13) ehk „tehingut tegema nii nagu osapoolte vahel ei oleks olnud mingisugust finantsilist seost (kui ettevõtte ostab teenust ühelt oma tütarettevõttelt)“. Seega, nii

Bannocki ja Manseri kui ka Collini põhiline idee on selles, et tehing peab olema kahe või enama omavahel mitteseotud osapoole vahel. Lähtudes sellest leiab autor, et antud juhul on ingliskeelne definitsioon tõlgitud eesti keelde korrektselt.

Ükski käesolevas jaotises käsitletud mõistetest ei ole võrreldes varem kehtinud RTJ-ides toodud mõistetega muutunud.

KOKKUVÕTE

Magistritöö eesmärk on anda hinnang Eesti Vabariigi normatiivaktides kasutatud oskussõnavara tasemele, hinnata, kas erinevates normdokumentides kasutatavad mõisted on ühtsed, kas need on vastavuses rahvusvaheliselt tunnustatud arvestuse ja aruandluse põhimõtetega ning vajaduse korral teha ettepanekuid mõisteaparatuuri kvaliteedi tõstmiseks. Magistritöö käigus võrreldakse omavahel ja analüüsitakse 1. jaanuaril 2016 jõustunud RPS-i versioonis (sealhulgas ka RPS-i ametlikus tõlkes inglise keelde) ja RTJ-ides ning *IFRS*-is ja *IFRS for SME*-s kasutatavaid põhimõisteid ning muid enamkasutatavaid mõisteid, selgitatakse, kas mõistetes esineb ebatäpsusi ja vastuolusid ning kas mõisted vastavad algallikatele. Juhul, kui mõistetes esineb ebatäpsusi ja vastuolusid ja/või kui need ei vasta algallikatele, siis tehakse ettepanekuid olukorra parendamiseks. Samuti võrreldakse hetkel kehtivates RPS-is ja RTJ-ides esitatud mõisteid enne 2016. aastat kehtinud RPS-is ja RTJ-ides toodud mõistetega, andes hinnangu praegusele seisule.

Enne Euroopa Liidu uue raamatupidamisdirektiivi jõustumist on Eesti majandusarvestuse süsteem läbinud kolm olulist etappi: sissejuhatava etapi (1990–1994), süsteemi loomise etapi (1995–2002) ja süsteemi arendamise etapi (2003–2012). Sissejuhatavas etapis toimus üleminek plaanimajanduselt turumajandusele, võeti vastu raamatupidamise põhimäärus ning loodi baas *IFRS*-idel põhineva majandusarvestuse süsteemi loomiseks. 1990-ndate aastate keskpaigas, pärast avalduse esitamist EL-i astumiseks, algas süsteemi loomise etapp. 1995. aastal jõustus esimene RPS, millega loodi õiguslikud alused ja kehtestati põhinõuded rahvusvaheliselt tunnustatud põhimõtetest lähtuva raamatupidamisarvestuse ja -aruandluse korraldamiseks. Raamatupidamist Eestis hakkasid reguleerima RPS ja RTJ-id. Aastal 2003 jõustus uus RPS ja algas süsteemi arendamise etapp. 2009. aastal ilmus rahvusvaheline standard väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele ning, kuna enamik Eesti ettevõtteid on väikeettevõtted, otsustas RT viia RTJ-id kooskõlla väikese *IFRS*-iga.

2013. aastal jõustus uus EL-i raamatupidamise direktiiv, mille kõik EL-i liikmesriigid pidid oma siseriiklikusse õigusesse üle võtma. Selleks, et saavutada kooskõla uue raamatupidamise direktiivi nõuetega, tuli Eesti Vabariigil oma RPS-i aastatel 2014–2015 oluliselt muuta. Üks olulisemaid probleeme, millele RPS-i eelnõu väljatöötamise kavatsuses tähelepanu juhiti, oli seotud ebaühtlase terminibaasiga. RPS-i muutmise eesmärk oli muuhulgas saavutada olukord, kus arvestusala reguleerivates õigusaktides ja normdokumentides on kasutusel kõrge kvaliteediga ühtne ja laialt aktsepteeritud arvestusala mõisteaparatuur. 1. jaanuaril 2016 jõustusid RPS-i suured muudatused ning uuendatud RTJ-id. Muudatused puudutasid ka arvestusalast terminoloogiat. RPS-is ja RTJ-ides esitatud oskussõnade definitsioonid on muutunud (ja seda paremuse poole) võrreldes varem kehtinud RPS-is ja RTJ-ides toodutega.

Tekstide tõlkimine on väga tõsine teaduslik ettevõtmine. Arvatakse, et absoluutset ekvivalentsust on peaaegu võimatu saavutada. Väga levinud vigade tüübid on süntaksivead, näiteks väär sõnajärg lauses, mis koos ebakorrekse terminoloogiaga võib muuta oluliselt teksti tähendust. Probleemide põhjuseks võib olla ka tõlkija poolne oskussõnavara ebapiisav valdamine ja oskussõnade puudumine sihtkeeles. Eesti oludes võiks eraldi probleemina tuua välja, et väga levinud on väärad otsetõlked inglise keelest.

Analüüsi käigus selgus, et RPS-is ja RTJ-ides esitatud mõistete ning suures ja väikeses *IFRS*-is toodud originaalide vahel esineb ebakõlasid. Enamasti on tegemist väheoluliste ebatäpsustega, kuid teatud juhtudel on tegu ka tõsisemate vastuoludega, mis tuleks kõrvaldada.

RPS-i ingliskeelses tõlkes toodud termini „vara“ definitsioonis kasutatakse väljendit „*under dominant influence*“, mis on eestikeelse definitsiooni otsetõlge ning ei vasta originaalile (*controlled*). RTJ-ides esitatud oskussõna „käibevara“ definitsioon ei ole nii täpne kui väikese *IFRS*-i oma. Autor leiab, et eestikeelse definitsiooni punkti „b“ tasub muuta järgmiselt: „varasid, mis eeldatavasti realiseeritakse või kavatakse müüa või tarbida ettevõtte tavapärase äriotsuse käigus“. Peale selle, kuigi termin „põhivara“ ei ole RPS-is eraldi defineeritud, RPS-i lisa 1 toodud bilansiskeemis kasutatakse selle termini ingliskeelse vastena terminit „*fixed assets*“, mis ei vasta *IFRS*-idele, kus kasutatakse terminit „*non-current assets*“. Oskussõna „materjalne põhivara“ eestikeelsest definitsioonist on välja jäetud originaaldefinitsiooni üks osa (*for rental to others*). Autor soovib teha parandus ning lisada definitsiooni väljend „rendile andmiseks“. Termin „kohustis“ eestikeelses definitsioonis kasutatud konstruktsioon „millest vabanemine“ ei

vasta täiel määral originaaldefiniitsiooni väljendile „*settlement of which*“. Autori ettepanek on asendada olemasolev konstruktsioon väljendiga „mille täitmine“ või „mille õiendamine“. Termini „lühiajaline kohustus“ definiitsioonis kasutatud sõna „maksetähtaeg“ ei ole päris korrektne. Autor leiab, et õigem oleks kasutada väljendit „täitmise tähtaeg“, kuna eksisteerivad ka sellised kohustised, mille täitmisega ei kaasne rahalist väljaminekut (nt kliendilt saadud ettemaksed). Üldiselt on bilansimõisted võrreldes varem kehtinud RPS-is ja RTJ-ides tooduga paremaks läinud, eriti puudutab see just nimelt RPS-is defineeritud põhimõisteid.

Terminite „tulu“ ja „kulu“ definiitsioonid on võrreldes varem kehtinud RPS-is ja RTJ-ides oluliselt parenenud. Varem defineeriti neid vastavalt sissetulekute ja väljaminekute kaudu, mis oli väär, kuna see on kassapõhine lähenemine, tulusid ja kulusid aga kajastatakse tekkepõhiselt. Väga oluline viga on termini „kulu“ RPS-i ingliskeelse definiitsiooni sees – sõna „*incurrences*“ on definiitsioonist välja jäetud ning definiitsiooni mõte on muutunud pöördeliselt. Mainitud viga tuleb kindlasti parandada, lisades definiitsiooni sõna „*incurrences*“. RPS-is toodud termini „kasum (kahjum)“ definiitsioonist on välja jäetud *IFRS*-is esitatud definiitsiooni üks osa (*excluding the components of other comprehensive income*). Autor arvab, et definiitsiooni tasub täiendada, lisades väljendi „välja arvatud muu koondkasumi komponendid“. Samuti leiab autor, et kuna suure ja väikese *IFRS*-i definiitsioonid on identsed, peaksid ka RPS-is ja RTJ-ides toodud definiitsioonid olema ühesugused.

Termini „soetusmaksumus“ definiitsioonis puudub väljend „rahalahend“, mis esineb originaaldefiniitsioonis. Termini „amortisatsioon“ definiitsioonis puudub sõna „*systematic*“. Autor arvab, et eestikeelses definiitsioonis tuleks täpsustada, et kuluna kajastamine on süstemaatiline ehk teatud perioodilisusega korduv tegevus. Veel on tähtsaks tähelepanekuks see, et termini „kasulik eluiga“ definiitsioonis esineb sõna „kasutatakse“, samal ajal kui ingliskeelses definiitsioonis on kasutusel väljend „*available for use*“. Autor on seisukohal, et nendel sõnadest on erinev tähendus ning pakub muuta eestikeelset definiitsiooni, viies see vastavusse *IFRS for SME*-s toodud definiitsiooniga.

Töö käigus avastati, et mõnikord ei vasta RPS-is toodud oskussõnad *IFRS*-idele vaid EL-i raamatupidamise direktiivile. See ei ole küll vale, kuna RPS-is on sätestatud, et seadus loob õiguslikud alused ning kehtestab põhinõuded rahvusvaheliselt tunnustatud põhimõtetest lähtuva raamatupidamise ja finantsaruandluse korraldamiseks. Mainitud põhimõtete all mõeldakse EL-i

direktiive ja *IFRS*-e. Tähelepanu väärilb asjaolu, et direktiivis ja *IFRS*-ides kasutatud terminoloogia on erinev, kuigi EL-is puudub oma teoreetiline ja metoodiline baas ja aktsepteeritakse *IFRS*-e. Autor leiab, et mainitud teema v6ib olla omaette uuringu objektiks.

VIIDATUD ALLIKAD

- Aavaste, A. (2014). Kas uue raamatupidamisdirektiivi kohtusse andmine on õigustatud? [WWW] <http://majandus24.postimees.ee/2794840/kas-uee-raamatupidamise-direktiivi-kohtusse-andmine-on-oigustatud> (26.05.2016)
- Aavaste, A. (2014). Kas uue raamatupidamise direktiivi kohtusse andmine Eesti poolt on õigustatud? TTÜ Majandusarvestuse instituut. 45 lk. (Bakalaureusetöö)
- Alver, J. (2001a). Majandusterminoloogiast, tõlkimisest ja raamatupidamisest. – *Raamatupidamisuudised*, nr 2, lk 14–19.
- Alver, J. (2001b). Rahvusvaheliste arvestusstandardite (IAS) eesti keelde tõlkimisega seonduvad probleemid. – *Raamatupidamisuudised*, nr 8, lk 14–18.
- Alver, J. (2001c). Kõne- ja kirjakeelest raamatupidamises. – *Raamatupidamisuudised*, nr 6, lk 31–38
- Alver, J. (2002). Mõningaid ääremärkusi Eesti raamatupidamise seaduse kohta. – *Raamatupidamisuudised*, nr 2, lk 39–42
- Alver, J., Alver, L. (2009) Development of Accounting and Implementation of International Financial Reporting Standards in Estonia. – *Accounting Reform in Transition and Developing Economies*. ed. McGee R. W. New York: Springer, pp. 101–113
- Alver, J., Alver, L. (2011a). Majandusarvestus ja rahandus I (A-L): Leksikon. Tallinn: Deebet.
- Alver, J., Alver, L. (2011b). Majandusarvestus ja rahandus II (M-Y): Leksikon. Tallinn: Deebet.
- Alver, L., Alver J. (2013). Mõningaid ääremärkusi Euroopa Liidu uuele raamatupidamisdirektiivile. – *Audit, maksud, raamatupidamine ja majandusanalüüs II*, 10. detsember 2013
- Alver, L., Alver, J., Talpas, L. (2014). Implementation of IFRSs and IFRS for SMEs: the case of Estonia. – *Accounting & Management Information Systems*. Vol. 13., no. 2., pp. 236–258
- Alver, J., Alver, L. (2015). Translation Challenges and Terminology Problems in Financial Reporting: The Case of Estonia. – *Global Perspectives of Accounting Information in the*

21st Century. 27th Asian-Pacific Conference on International Accounting Issues: Proceedings: Global Perspectives of Accounting Information in the 21st Century. 27th Asian-Pacific Conference on International Accounting Issues; Gold Coast, 1–4 November, 2015. Bond University, 76.

Alver, J., Alver, L. (2016). Estonia. Development of the Estonian Financial Reporting and Good Accounting Practice. In: Bensadon, D., Praquin, N. (Ed.). *IFRS in a Global World: International and Critical Perspectives on Accounting* (359–371). Springer International Publishing.

Alver, L., Alver, J. (2016). On Some Ideas for Improvement of Identification and Recording Gains/Losses. – *Journal of Economics and Social Development*. Vol. 3., no. 2, pp. 59–69

Apri, C. (2015). Eesti kaotas Euroopa Kohtus vaidluse raamatupidamisdirektiivi üle. <http://majandus24.postimees.ee/3231299/eesti-kaotas-euroopa-kohtus-vaidluse-raamatupidamisdirektiivi-uele> (26.05.2016)

Bailey, D., Alver, J., Mackevicius, J., Paupa, V. (1995). Accounting law reform in the Baltic States: the initial steps. – *The European Accounting Review*. Vol. 4., no. 4., pp. 685–711

Bannock, G., Manser, W. (1990). *The Penguin International Dictionary of Finance*. London: Penguin Books

Baskerville, R. (2011). 109 Voices: Translation Issues for accounting standards in the EU. <http://www.iasplus.com/en/binary/nz/1108nzbaskervillelecture.pdf>

Baskerville, R., Evans, L. (2010). Translation and its Problems: An Inter-Professional Perspective and Lessons for Accounting. http://apira2010.econ.usyd.edu.au/conference_proceedings/APIRA-2010-145-Baskerville-Inter-professional-perspective-lessons-for-accounting.pdf

Baskerville, R., Evans, L. (2011). Situating *IFRS* Translation in the EU within speed wobbles of convergence. <http://www.victoria.ac.nz/sacl/centres-and-institutes/cagtr/working-papers/WP81.pdf>

Collin, P. H. (1991a). *Dictionary of Banking and Finance*. Teddington: Peter Collin Publishing

Collin, P. H. (1991b). *Dictionary of American Business*. Teddington: Peter Collin Publishing

Dontševski, V. (2013). Uus raamatupidamise direktiiv: kas rohkem head või halba? <http://rup.ee/uudised/maksud-ja-raamatupidamine/uus-raamatupidamise-direktiiv-kas-rohkem-head-v-i-halba>

- Eesti Keele Seletav Sõnaraamat. (2009). Toimetanud M. Langemets, M. Tiits, T. Valdre, L. Veskis, Ü. Viks, P. Voll. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus - [EKSS]
<https://www.eki.ee/dict/ekss/>
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2013/34/EL. Vastu võetud 26. juunil 2013. a – ELTL 182, 29/06/2013
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1606/2002. Vastu võetud 19. juulil 2002. a – ELTL 243, 11/09/2002
- Evans, L. (2004). Language, translation and the problem of international accounting communication. – *Accounting, Auditing & Accountability Journal*. Vol. 17., no. 2., pp. 210–248
- Haldma, T. (2003). Harmonization of Estonian Accounting System with the European Framework. – *Eesti majanduspoliitika teel Euroopa Liitu*. Tallinn: Mattimar, lk 501–510
<http://mattimar.ee/publikatsioonid/majanduspoliitika/2003/2003.pdf>
- Haldma, T. (2004). Development on the Estonian Accounting System: a phased approach. – *Majandusarvestuse aktuaalse probleemid äri- ja avalikus sektoris*, 23. aprill 2004. Tallinn: Tallinna Tehnikaülikool, lk 35 – 47
- Haldma, T., Lääts, K. (2012). Accounting tradition in Estonia: The reflection of accounting changes in the dynamic context. – *EAA newsletter*. Vol.1., pp. 16 – 19 <http://www.eaa-online.org/userfiles/file/9%20-%20Accounting%20Research%20in%20Estonia%20-%20Feb%202012.pdf>
- IAS 1 Presentation of Financial Statements. *IFRS Foundation*
<http://eifrs.ifrs.org/eifrs/PdfAlone?id=16048&sidebarOption=UnaccompaniedIas>
- IAS 16 Property, plant and equipment. *IFRS Foundation*
<http://eifrs.ifrs.org/eifrs/PdfAlone?id=16054&sidebarOption=UnaccompaniedIas>
- IFRS for SMEs. *IFRS Foundation*
<http://eifrs.ifrs.org/eifrs/PDFArchive?viewFile=3125&categoryId=118&sidebarCategoryId=430>
- Järve, V. (2006). Raamatupidamise seadusloome arengust Eestis. – *Arvestus, maksud ja auditeerimine*, 26. – 27. oktoober 2006. Tallinn: Tallinna Tehnikaülikool, lk. 262–264
- Kettunen, J. (2011). Translation of *IFRS* Standards into Local Languages: Understanding Problematics of Translation. <http://www.lse.ac.uk/accounting/pdf/Kettunen.pdf>
- Kivilo, M., Org, A., Randveer, M. (2004) Suur eesti-inglise majandussõnaraamat. Estonian-English Dictionary of Economics. Tallinn: TEA Kirjastus

- Melnik, S. (2013). Uuenenud raamatupidamise direktiiv on Euroopa Parlamendi poolt vastu võetud. <http://www.rmp.ee/uudised/raamatupidamine/15113>
- Mereste, U. (2003a). Majandusleksikon I (A-M). Tallinn: Eesti Entsüklopeediakirjastuse AS
- Mereste, U. (2003b). Majandusleksikon I (N-Y). Tallinn: Eesti Entsüklopeediakirjastuse AS
- Ministeerium Raamatupidamise Toimkond.
<http://fin.ee/easb>
- Norberg, C., Johansson, J. (2013). Accounting terminology and translation – a linguistic challenge - *LSP Journal*. Vol. 4., no. 1., pp. 30 – 48 <http://tu.diva-portal.org/smash/get/diva2:988956/FULLTEXT01.pdf>
- Nõmper, M. (2015). Planeeritavad muudatused raamatupidaja töös 2016
<http://www.raamatupidaja.ee/uudised/2015/12/07/planeeritavad-muudatused-raamatupidaja-toos-2016>
- Pliškina, O. (2015). Raamatupidamise Toimkonna Juhendites toodud mõistete ja nende tõlgete vene ja inglise keelde võrdlev analüüs. TTÜ Majandusarvestuse instituut. 50 lk. (Bakalaureusetöö)
- Raamatupidamise Toimkonna töökord. Vabariigi Valitsuse määrus 28.01.2003.a – RT I 2003, 12, 61
- Raamatupidamise seadus. Vastu võetud 8. juunil 1994. a – RT I 1994, 48, 790
- Raamatupidamise seadus. Vastu võetud 20. novembril 2002. a – RT I 2002, 102, 600; RT I, 27.12.2016, 3
- Raamatupidamise seadus. Vastu võetud 20. novembril 2002. a – RT I 2002, 102, 600; RT I, 30.12.2015, 65
- Raamatupidamise seadus. Vastu võetud 20. novembril 2002. a – RT I 2002, 102, 600; RT I, 13.03.2014, 50
- Raamatupidamise seaduse eelnõu väljatöötamise kavatsus. Seaduseelnõu 08.12.2014. Toimik number 14-1701/01. Saatja viit 1.1-10/16223.
- Raamatupidamise seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus. Seaduseelnõu 06.05.2015. Toimik number 15-0607/01.
- Raamatupidamise seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus. Seaduseelnõu 06.05.2015. Toimik number 15-0607/07.

- Rosenberg, J. M. (1993). *Dictionary of Business and Management*. New York: Wiley
- RTJ 0 Eessõna Raamatupidamise Toimkonna juhenditele (muudetud 2011). Raamatupidamise Toimkonna otsus 30.12.2011 – RT III 10.01.2012, 5
- RTJ 1 Raamatupidamise aastaaruande koostamise üldpõhimõtted (muudetud 2011). Raamatupidamise Toimkonna otsus 30.12.2011 – RT III 10.01.2012, 5
- RTJ 1 Raamatupidamise aastaaruande koostamise üldpõhimõtted (muudetud 2016). Raamatupidamise Toimkonna otsus 26.01.2016 – RT III 02.03.2016, 1
- RTJ 2 Nõuded informatsiooni esitusviisile raamatupidamise aastaaruandes (muudetud 2011). Raamatupidamise Toimkonna otsus 30.12.2011 – RT III 10.01.2012, 5
- RTJ 2 Nõuded informatsiooni esitusviisile raamatupidamise aastaaruandes (muudetud 2016). Raamatupidamise Toimkonna otsus 26.01.2016 – RT III 02.03.2016, 1
- RTJ 3 Finantsinstrumendid (muudetud 2011). Raamatupidamise Toimkonna otsus 30.12.2011 – RT III 10.01.2012, 5
- RTJ 4 Varud (muudetud 2011). Raamatupidamise Toimkonna otsus 30.12.2011 – RT III 10.01.2012, 5
- RTJ 5 Materiaalne ja immateriaalne põhivara (muudetud 2011). Raamatupidamise Toimkonna otsus 30.12.2011 – RT III 10.01.2012, 5
- RTJ 5 Materiaalne ja immateriaalne põhivara (muudetud 2016). Raamatupidamise Toimkonna otsus 26.01.2016 – RT III 02.03.2016, 1
- RTJ 7 Bioloogilised varad (muudetud 2011). Raamatupidamise Toimkonna otsus 30.12.2011 – RT III 10.01.2012, 5
- Seinberg, T. (2015). Kuhu jäi uus raamatupidamise seadus?
<http://www.raamatupidaja.ee/uudised/2015/07/31/kuhu-jai-uus-raamatupidamisseadus>
- Tikk, J. (2010). The internationalization of the Estonian Accounting System. – *Annals of the University of Petrosani, Economics*. Vol. 10., no. 2., pp. 341–352
- The Conceptual Framework for Financial Reporting. *IFRS Foundation*
<http://eifrs.ifrs.org/eifrs/PdfAlone?id=16031&sidebarOption=UnaccompaniedConceptual>
- Toots, A., Alver, J. (2008). *Dictionary of Accounting Terms*. Tallinn: Deebet

Vabariigi Valitsuse 12. veebruari 1993. a korraldus. Vabariigi Valitsuse korraldus 12.02.1993. a – RT, 1993, 9, 147.

Vilu, A. (2003). Uus raamatupidamise seadus ja uued juhendid. – *Maksuviidad: Äripäeva raamat*, lk. 37–45

Vilu, A. (2013). Quo Vadis, raamatupidamisarvestus? – *Raamatupidamisuudised*, nr 7, lk 14-18.

Väljaots, M. (2016). Uuenenud Raamatupidamise Toimkonna juhendid muudavad raamatupidamisarvestuse läbipaistvamaks ja arvestuspõhimõtete valiku paindlikumaks <http://majandus24.postimees.ee/3668519/uuenenud-raamatupidamise-toimkonna-juhendid-muudavad-raamatupidamisarvestuse-labipaistvamaks-ja-arvestuspohimotete-valiku-paindlikumaks>

Zhu, P. (2012). Translation Problems in Global Business and Their Counter-measures. - *Journal for Global Business Education*. Vol. 12., pp. 11–24

SUMMARY

ON THE CONFORMITY OF THE TERMS PROVIDED IN THE ACCOUNTING ACT OF THE REPUBLIC OF ESTONIA AND ACCOUNTING STANDARDS BOARD GUIDELINES WITH INTERNATIONAL STANDARDS

Olga Pliškina

Professional terminology is very important as theory and regulations, applied in practice, are built on top of them, thus explaining the importance of correctly defined terms.

For a very long time Estonia had been under foreign rule. As a result, Estonian accounting system was influenced by foreign authorities too. After restoration of Estonia's independence Estonia had to build its own accounting system almost from scratch. International Financial Reporting Standards (IFRS) were taken as a basis. Majority of accounting terms and their definitions came to the Estonian language from English, being in fact translations of English terms. Translation from one language to another may be very problematic. Sometimes slight inaccuracies and inconsistencies may result in minor interpretation mistakes while more serious discrepancies may end up with translation mistakes radically changing the original meaning.

The aim of the present thesis lies in analysing and comparing the terms provided in the Accounting Act of the Republic of Estonia (AA) and Accounting Standards Board Guidelines (ASBG) with terms represented in IFRS and International Financial and Reporting Standard for Small and Medium-sized Entities (IFRS for SME) in order to find inaccuracies and inconsistencies and, if any, to propose a solution to improve the quality of the Estonian accounting terminology.

The first chapter gives an overview of the Estonian accounting system development. In 1991 Accounting Statute came into force, which laid the groundwork for creating an accounting system based on international standards. In 1995 the first AA came into effect and since that time accounting in Estonia has been regulated by AA and ASBG. In 2003 new AA and updated ASBG were introduced, primary feature of which was using IFRS as a reference and guidance. In 2009 International Accounting Standard Board issued separate standard for small and medium-sized entities. Since majority of Estonian entities meet the criteria of small entities, Estonian Accounting Standard Board decided to change ASBG and to bring them in line with IFRS for SME. In 2013 new Accounting Directive (AD) was implemented in the EU. For Estonia this meant the need to change their AA in order to bring it into compliance with the new AD. In 2016 new AA came into force. Among other changes, changes related to accounting terms and their definitions played an important role.

The second chapter introduces possible translation problems, their causes and ways of avoiding them. Syntactic mistakes, e.g. wrong word order, are very common. Moreover, translator's insufficient knowledge of professional terminology affects the translation quality. In particular, Estonia is known for using erroneous direct translation from foreign language (mostly English).

The third chapter contains a comparative analysis of terms and their definitions provided in AA and ASBG with terms represented in IFRS and IFRS for SME, author's evaluation of translation quality and possible solutions to correct any inaccuracies and inconsistencies. The research has shown that there are several discrepancies in translation of terms and their definitions. Mostly, these are minor inaccuracies. However, in some cases there are more serious contradictions that need to be corrected. Terms and definitions provided in English version of Estonian AA turned out to be quite problematic.

LISAD

Lisa 1. RPS-i eelnõudes esitatud põhimõisted

Termin	Definitsioon	Allikas
Vara	raamatupidamiskohustuslase kontrollitav ressurss, sealhulgas rahaliselt hinnatav asi või õigus , mis on tekkinud minevikus toimunud sündmuse tagajärjel ning mis tõenäoliselt osaleb tulevikus majandusliku kasu tekitamisel või seatud eesmärkide täitmisel	RPS eelnõu 29.04.2015
Vara	raamatupidamiskohustuslase valitseva mõju all olev ressurss , mis on tekkinud minevikusündmuste tagajärjel ning mis eeldatavalt toob tulevikus majanduslikku kasu	RPS eelnõu 05.06.2015
Kohustis	raamatupidamiskohustuslase eksisteeriv kohustus, mis tuleneb minevikus toimunud sündmustest ja millest vabanemine vähendab eeldatavasti majanduslikku kasu sisaldavaid ressursse	RPS eelnõu 29.04.2015
Kohustis	raamatupidamiskohustuslase eksisteeriv kohustus, mis tuleneb mineviku sündmustest ja millest vabanemine eeldatavalt vähendab majanduslikult kasulikke ressursse	RPS eelnõu 05.06.2015
Omakapital (netovara)	kajastatud varade ja kohustiste vahe	RPS eelnõu 29.04.2015
Omakapital	jääkosalus raamatupidamiskohustuslase varades pärast tema kõigi kohustiste mahaarvamist	RPS eelnõu 05.06.2015
Tulu	majandusliku kasu suurenemine aruandeperioodil, mis väljendub varade lisandumise või suurenemisena või kohustiste vähenemisena ja mille tulemusena omakapital suureneb, välja arvatud omanike omakapitali tehtud sissemaksed	RPS eelnõu 29.04.2015
Tulu	majandusliku kasu suurenemine aruandeperioodil vara lisandumise või suurenemisena või kohustiste vähenemisena, mille tulemusel omakapital suureneb, välja arvatud omanike sissemaksed omakapitali	RPS eelnõu 05.06.2015
Kulu	majandusliku kasu vähenemine aruandeperioodil, mis väljendub varade vähenemise või ammendumisena või kohustiste tekkimisena, ja mille tulemusena omakapital väheneb, välja arvatud omanikele omakapitalist tehtud väljamaksed	RPS eelnõu 29.04.2015
Kulu	majandusliku kasu vähenemine aruandeperioodil vara vähenemise, ammendumise või amortisatsioonina või kohustiste tekkimisena, mille tulemusena omakapital väheneb, välja arvatud omakapitali arvel omanikele tehtud väljamaksed	RPS eelnõu 05.06.2015

Allikas: autori koostatud

Lisa 2. Enne 1. jaanuari 2016 kehtinud RPS-is esitatud mõisted

Termin	Definitsioon
Vara	raamatupidamiskohustuslasele kuuluv rahaliselt hinnatav asi või õigus
Kohustus	raamatupidamiskohustuslasele lasuv rahaliselt hinnatav võlg
Omakapital (netovara)	raamatupidamiskohustuslase varade ja kohustuste vahe
Tulu	aruandeperioodi sissetulekud, millega kaasneb varade suurenemine või kohustuste vähenemine ja mis suurendavad raamatupidamiskohustuslase omakapitali, välja arvatud omanike tehtud sissemaksed omakapitali
Kulu	aruandeperioodi väljaminekud, millega kaasneb varade vähenemine või kohustuste suurenemine ja mis vähendavad raamatupidamiskohustuslase omakapitali, välja arvatud omanikele tehtud väljamaksed omakapitalist
Kasum (kahjum)	raamatupidamiskohustuslase aruandeperioodi tulude ja kulude vahe
<i>Assets</i>	<i>a monetarily measurable object or right belonging to an accounting entity</i>
<i>Liability</i>	<i>a monetarily measurable obligation of an accounting entity</i>
<i>Owners' equity (net assets)</i>	<i>the difference between the assets and liabilities of an accounting entity</i>
<i>Income</i>	<i>an increase in economic benefits, except contributions to owners' equity made by owners, during an accounting period which take the form of an increase in assets or a reduction in liabilities and which increase the owners' equity of the accounting entity</i>
<i>Expenses</i>	<i>a reduction in economic benefits, except payments made to owners from owners' equity, during an accounting period which takes the form of a reduction in assets or an increase in liabilities and which reduce the owners' equity of the accounting entity</i>
<i>Profit (loss)</i>	<i>the difference between the income and expenses of an accounting entity during an accounting period</i>

Allikas: autori koostatud

Lisa 3. Enne 1. jaanuari 2016 kehtinud RTJ-ides esitatud mõisted

Termin	Definitsioon	Allikas
Vara	raamatupidamiskohustuslase poolt kontrollitav ressurss (asi või õigus), mis: (a) on tekkinud minevikus toimunud sündmuste tagajärjel; ja (b) tõenäoliselt osaleb tulevikus majandusliku kasu tekitamisel (mitte äriühingutest raamatupidamiskohustuslaste puhul neile seatud eesmärkide täitmisel)	RTJ 1, § 10
Käibevara	a) raha ja raha ekvivalendid, välja arvatud juhul, kui neid ei ole võimalik kasutada vähemalt 12 kuu jooksul alates bilansipäevast; b) varad, mida eeldatavasti realiseeritakse ettevõtte tavapärase äritsükli käigus (isegi juhul, kui see on pikem kui 12 kuud; näiteks varud ja nõuded ostjate vastu); c) varad, mida hoitakse eelkõige kauplemiseesmärgil (näiteks kauplemiseesmärgil hoitavad finantsinvesteeringud); ja d) varad, mida tõenäoliselt suudetakse realiseerida lähema 12 kuu jooksul bilansipäevast (näiteks finantsinvesteeringud, mida plaanitakse ja tõenäoliselt suudetakse müüa 12 kuu jooksul). Kõiki ülejäänud varasid kajastatakse põhivarana.	RTJ 2, § 16
Materiaalne põhivara	materiaalne vara, mida ettevõtte kasutab toodete tootmisel, teenuste osutamisel või halduseesmärkidel (mitte äriühingust ettevõtte talle seatud eesmärkide täitmisel) ja mida ta kavatses kasutada pikema perioodi jooksul kui üks aasta	RTJ 5, § 7
Immateriaalne põhivara	immateriaalne vara, mida ettevõtte kavatses kasutada pikema perioodi jooksul kui üks aasta	RTJ 5, § 7
Immateriaalne vara	füüsilise substantsita, teistest varadest eristatav mittemonetaarne vara	RTJ 5, § 7
Kohustus	raamatupidamiskohustuslasel lasuv võlg, (a) mis on tekkinud minevikus toimunud sündmuste tagajärjel; ja (b) millest vabanemine nõuab eeldatavasti tulevikus ressurssidest loobumist	RTJ 1, § 17
Lühiajaline kohustus	a) kohustus, mis eeldatavasti arveldatakse ettevõtte tavapärase äritsükli jooksul (näiteks võlad tarnijatele); b) kohustus, mida hoitakse eelkõige kauplemiseesmärgil; c) kohustus, mille maksetähtaeg on 12 kuu alates bilansipäevast (näiteks lühiajalised laenud) Kõiki muid kohustusi kajastatakse pikaajalistena	RTJ 2, § 17
Omakapital (netovara)	raamatupidamiskohustuslase varade ja kohustuste vahe bilansipäeva seisuga. Bilansipäev on kuupäev, mille seisuga on koostatud aruandes esitatud bilanss	RTJ 1, § 21
Tulud	aruandeperioodi sissetulekud (majandusliku kasu suurenemised), millega kaasneb varade suurenemine või kohustuste vähenemine ja mis suurendavad raamatupidamiskohustuslase omakapitali, välja arvatud omanike poolt teostatud sissemaksed omakapitali	RTJ 1, § 24

Kulud	aruandeperioodi väljaminekud (majandusliku kasu vähenemised), millega kaasneb varade vähenemine või kohustuste suurenemine ja mis vähendavad raamatupidamiskohustuslase omakapitali, välja arvatud omanikele teostatud väljamaksed omakapitalist	RTJ 1, § 25
Kasum (kahjum)	raamatupidamiskohustuslase aruandeperioodi kas kõigi või teatud liiki tehingutega seotud tulude ja kulude vahe	RTJ 1, § 31
Soetusmaksumus	vara omandamise või ehitamise ajal vara eest makstud raha või üleantud mitterahalise tasu õiglane väärtus	RTJ 5, § 7
Amortisatsioon	vara amortiseeritava osa kandmine kulusse vara kasuliku eluea jooksul	RTJ 5, § 7
Kasuli eluiga	periood, mille jooksul vara ettevõtte poolt tõenäoliselt kasutatakse; või tooteühikute (või muude sarnaste ühikute) arv, mida ettevõtte antud vara kasutamisest saab	RTJ 5, § 7
Õiglane väärtus	summa, mille eest on võimalik vahetada vara või arveldada kohustust teadlike, huvitatud ja sõltumatute osapoolte vahelises tehingus	RTJ 5, § 7

Allikas: autori koostatud

Lisa 4. RPS-is toodud bilansiskeem eesti ja inglise keeles

Bilansiskeem eesti keeles	Bilansiskeem inglise keeles
Allikas: RT I, 27.12.2016, 3	
Varad Käibevarad Raha Finantsinvesteeringud Nõuded ja ettemaksed <ol style="list-style-type: none"> 1. Nõuded ostjate vastu 2. Nõuded seotud osapoolte vastu 3. Maksude ettemaksed ja tagasinõuded 4. Muud nõuded 5. Ettemaksed Varud <ol style="list-style-type: none"> 1. Tooraine ja materjal 2. Lõpetamata toodang 3. Valmistoodang 4. Müügiks ostetud kaubad 5. Ettemaksed varude eest Bioloogilised varad Kokku käibevarad Põhivarad Investeeringud tütar- ja sidusettevõtjatesse <ol style="list-style-type: none"> 1. Tütarettevõtete aktsiad ja osad 2. Sidusettevõtete aktsiad ja osad Finantsinvesteeringud Nõuded ja ettemaksed <ol style="list-style-type: none"> 1. Nõuded ostjate vastu 2. Nõuded seotud osapoolte vastu 3. Maksude ettemaksed ja tagasinõuded 4. Muud nõuded 5. Ettemaksed Kinnisvarainvesteeringud Materiaalsed põhivarad Bioloogilised varad Immateriaalsed põhivarad Kokku põhivarad Kokku varad	Assets Current assets Cash Financial investments Receivables and prepayments <ol style="list-style-type: none"> 1. Trade receivables 2. Receivables from connected parties 3. Prepaid and deferred taxes 4. Other receivables 5. Prepayments Inventories <ol style="list-style-type: none"> 1. Raw materials 2. Work in progress 3. Finished goods 4. Goods for resale 5. Prepayments for inventories Biological assets Total current assets Fixed assets Investments in subsidiaries and affiliated undertakings <ol style="list-style-type: none"> 1. Shares of subsidiaries 2. Shares of affiliated undertakings Financial investments Receivables and prepayments <ol style="list-style-type: none"> 1. Trade receivables 2. Receivables from connected parties 3. Prepaid and deferred taxes 4. Other receivables 5. Prepayments Investment properties Tangible assets Biological assets Intangible fixed assets Total fixed assets Total assets
Kohustised ja omakapital Kohustised Lühiajalised kohustised Laenukohustised Võlad ja ettemaksed	Liabilities and owners' equity Liabilities Current liabilities Loan liabilities Payables and prepayments

<ul style="list-style-type: none"> 1. Võlad tarnijatele 2. Võlad töövõtjatele 3. Maksuvõlad 4. Muud võlad 5. Tulevaste perioodide tulud 6. Muud saadud ettemaksed <p>Eraldised</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Garantiieraldis 2. Maksueraldis 3. Muud eraldised <p>Sihtfinantseerimine</p> <p>Kokku lühiajalised kohustised</p> <p>Pikaajalised kohustised</p> <p>Laenukohustised</p> <p>Võlad ja ettemaksed</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Võlad tarnijatele 2. Võlad töövõtjatele 3. Maksuvõlad 4. Muud võlad 5. Tulevaste perioodide tulud 6. Muud saadud ettemaksed <p>Eraldised</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Garantiieraldis 2. Maksueraldis 3. Muud eraldised <p>Sihtfinantseerimine</p> <p>Kokku pikaajalised kohustised</p> <p>Kokku kohustised</p> <p>Omakapital</p> <p>Vähemusosalus</p> <p>Emmaettevõtja aktsionäride või osanikele kuuluv omakapital</p> <p>Aktsiakapital või osakapital nimiväärtuses</p> <p>Registreerimata aktsiakapital või osakapital</p> <p>Sissemaksmata osakapital</p> <p>Ülekurss</p> <p>Oma osad või aktsiad</p> <p>Kohustuslik reservkapital</p> <p>Muud reservid</p> <p>Muu omakapital</p> <p>Eelmiste perioodide jaotamata kasum (kahjum)</p> <p>Aruandeaasta kasum (kahjum)</p> <p>Kokku omakapital</p> <p>Kokku kohustised ja omakapital</p>	<ul style="list-style-type: none"> 1. Trade creditors 2. Employee-related liabilities 3. Taxes payable 4. Other payables 5. Prepaid revenues 6. Other received prepayments <p>Provisions</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Provisions for warranty 2. Provisions for taxation 3. Other provisions <p>Targeted financing</p> <p>Total current liabilities</p> <p>Non-current liabilities</p> <p>Loan liabilities</p> <p>Payables and prepayments</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Trade creditors 2. Employee-related liabilities 3. Taxes payable 4. Other payables 5. Prepaid revenues 6. Other received prepayments <p>Provisions</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Provisions for warranty 2. Provisions for taxation 3. Other provisions <p>Targeted financing</p> <p>Total non-current liabilities</p> <p>Total liabilities</p> <p>Owners' equity</p> <p>Minority holding</p> <p>Owner's equity of shareholders or partners of parent undertakings</p> <p>Share capital in nominal value</p> <p>Unregistered share capital</p> <p>Unpaid share capital</p> <p>Share premium account</p> <p>Own shares</p> <p>Legal reserve</p> <p>Other reserves</p> <p>Other owners' equity</p> <p>Retained profit (loss)</p> <p>Profit (loss) for accounting year</p> <p>Total owners' equity</p> <p>Total liabilities and owners' equity</p>
---	---

Allikas: autori koostatud

Lisa 5. Raamatupidamisdirektiivis toodud bilansiskeem eesti ja inglise keeles

Bilansiskeem eesti keeles	Bilansiskeem inglise keeles
Allikas: 2013/34 EL, lisa 3	
Aktiva (vara) A. Märgitud sissemaksmata kapital B. Austamiskulud C. Põhivara Immateriaalne vara Materiaalne vara Finantsvara D. Käibevara Varud Nõuded Investeeringud Raha pangakontodel ja kassas E. Ettemaksud ja viitlaekumised	Assets A. Subscribed capital unpaid B. Formation expenses C. Fixed assets Intangible assets Tangible assets Financial assets D. Current assets Stocks Debtors Investments Cash at bank and in hand E. Prepayments and accrued income
Passiva (kohustused ja omakapital) A. Omakapital Märgitud kapital Ülekurss Ümberhindlusreserv Reservid Eelmiste perioodide jaotamata kasum või kahjum Aruandeaasta kasum või kahjum B. Eraldised C. Võlakohustused D. Viitvõlad ja ettemakstud tulu	Capital, reserves and liabilities A. Capital and reserves Subscribed capital Share premium account Revaluation reserve Reserves Profit or loss brought forward Profit or loss for the financial year B. Provisions C. Creditors D. Accruals and deferred income

Allikas: autori koostatud

Lisa 6. Termin „soetusmaksumus“ definitsioonid teistes RTJ-ides

Termin	Definitsioon	Allikas
Soetusmaksumus	(a) vara omandamisel selle eest makstud raha või mitterahalise tasu õiglane väärtus; ja (b) kohustuse võtmisel selle eest saadud raha või mitterahalise tasu õiglane väärtus	RTJ 3, § 6
Soetusmaksumus	vara omandamise või töötlemise ajal vara eest makstud raha või üleantud mitterahalise tasu õiglane väärtus	RTJ 4, § 6
Soetusmaksumus	vara omandamise ajal vara eest makstud raha või üleantud mitterahalise tasu õiglane väärtus	RTJ 7, § 6

Allikas: autori koostatud